

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUČENJEVA ULICA 6. — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26. — Izbija vsak dan opetno. Mesecna naročnina 6.— L. 2a. tiskovna: 14.50 L.

IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglaševanje in Kraljevine Italije in Nemčije ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed
estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Situazione invariata sul Gebel

Gli obbiettivi militari di Malta nuovamente bombardati
La tenace resistenza a Bardia e Sollum

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 23 dicembre il seguente bollettino di guerra n. 589:

Situazione invariata sul Gebel el Achech, dove si sono avute azioni di pattuglie. Intensificata attività delle artiglierie nemiche contro le posizioni di Bardia e Sollum.

Le sfavorevoli condizioni atmosferiche hanno limitato le operazioni aeree; sono state efficacemente bombardate, da reparti della aviazione tedesca, Tobruk e Derna. Velivoli italiani e germanici, portatisi a più riprese sull'isola di Malta, ne hanno colpito gli obbiettivi militari nonostante la vivace reazione contraerea.

Nespremenjen položaj v Džebel

Vojaške naprave na Malti znova bombardirane

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 23. decembra naslednje vojno poročilo št. 589:

V elenjaškem Džebel, kjer so bile samo akcije patrol, položaj nespremenjen. Zivahno delovanje sovražnega topništva proti posadkam v Bardiji in Sollumu.

Neugodne vremenske razmere so omejele letalske operacije; oddelki nemškega letalstva so uspešno bombardirali Tobruk in Derna.

Italijanska in nemška letala, ki so večkrat poletela nad otok Malto, so zadela vojaške cilje navzlic živahni protiletalski reakciji.

Junaška smrt

Rim, 24. dec. s. Ime nadaljnjega našega generala se pridružuje šestim, ki so že izpričali hrabrost italijanskega vojaka na vseh frontah, to je ime generala Giulia Borsarellija di Rifredo. V Marmariki je bil, borec se na čelu svojih čet divizije »Trento«, pred nekaj dnevi hudo ranjen ter je ranam večerj podlegel v vojaški bolnišnici v Neaplju. Vodil je v napadu naše hrabre pešce z neustrašnim srcem, s katerim se je proslavil že v svetovni vojni in dosegel desetletja zmage na mednarodnih konjskih tekmah. Junaška smrt generala Borsarellija je nov svetel primer hrabrosti in zaničevanja nevarnosti, ki je lastno našemu rodu.

Hrabra obramba

Budimpešta, 24. dec. s. Vojaški sodelavec »Pestv Hirlap« opozarja na srdite borbe v Severni Afriki, kjer italijanske in nemške čete hrabro branijo vsako ped zemlje. Čete osi, ki so trenutno prisiljene

Nemško vojno poročilo

Uspešno odbiti napadi sovjetskih čet v srednjem odseku
vzhodne fronte

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 23. dec. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Hudi boji v srednjem odseku vzhodne fronte se nadaljujejo. Na več krajih so naše čete uspešno odbile močne napade sovražnika ter uničile pri tem 19 sovjetskih oklopnih voz. Oddelki bojnih in strmo-glavnih letal so podpirali boje na zemlji. Prizadelji so sovražniku hude krvave izgube, uničili množične oklopne vozove in vozila vseh vrst ter onesposobili na boj več baterij.

V vodah pri Sevastopolju so poškodovana letala z bombnim zadetkom sovjetskega vojnega ladja. Vzhodno od Ribakovega polotoka so potopila bojna letala tovrstna ladjo srednje velikosti. Nadaljnja trgovska ladja je bila poškodovana z bombo v zalivu Kola.

Kakor je bilo objavljeno že s posebnim poročilom, je napadla podmornica pod vodstvom kapitana fregate Biegalka na Atlantiku angleško nosilko letal, ki je štela kenoj. Podmornica je napravila nosilko letal s torpednim zadetkom v vijak nesposobno za manevriranje. Z dvema nadaljnjima torpednima zadetkoma v srednjem in srednjem delu ladje se je nosilka letal potopila, nagnjena naprej.

V severni Afriki so se večerj razvili na področju vzhodno od Bengazija boji, ki se trajajo. Bojna letala so razpršila v zapadni Cirenajki zbirališča angleških čet in kolone tovornih vozil.

Vojaške naprave na otoku Malti so bile bombardirane podnevi in ponoči. Nemški letalci so pri tem sestrelili dve angleški letali.

Manjši oddelki angleških letal so odvrgli v pretekli noči manjše število rušilnih in zažigalnih bomb na stanovanjske okraje nekaterih krajev ob Nemškem zalivu. Mornariško topništvo je sestrelilo en sovražni bombnik.

Finsko vojno poročilo

Helsinki, 24. dec. s. Dnevno poročilo o poteku operacij pravi:

Na fronti Karelske ožine in Svira medsebojni zaporni ogenj topništva in metalcev bomb. Na fronti Svira je prišlo tudi do znatnega delovanja patrol. Nespremenjen je položaj na fronti vzhodne Karelije in na nekaterih odsekih je prišlo do topovskega dvoboja in do akcij pehote.

Vsi napadi odbiti

Berlin, 24. dec. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so bili zmagoslavno odbiti po-nemskih četah in ob sodelovanju vseh posebnih čet oboroženih sil razni napadi, ki so jih izvedli Sovjeti v osrednjem odseku fronte. Uničenega je bilo mnogo vojnega

materiala in sovražnik je utrpel hude izgube. V operativnem odseku neke nemške divizije so Sovjeti 20. in 21. decembra izgubili nad tisoč borcev. Skupine letalstva so bile neprestano v akciji in so bombardirale v sovražništvu zaledju motorizirane kolone in zbirališča čet. V teku teh akcij je bilo 22. decembra uničenih mnogo vozov s konjsko vprego, 60 motornih voz in 4 oklopni avtomobili.

Zbiranje zimskih oblačil v Nemčiji
Berlin, 24. dec. s. Objavljen je bil Hitlerjev dekret za zbiranje zimskih volnenih oblačil, namenjenih na fronto. Dekret navaja: Zbiranje zimskih oblačil je dar, ki ga daje nemški narod svojim vojakom. Na smrt bo obsojen, kdor bi se skušal okoristiti z zbiranjem oblačil, ki so namenjena za fronto. Dekret stopi v veljavo s razglasenjem po radiu in sicer v vsej Nemčiji in tudi v generalnem guvernementu ter na ozemlju, ki so ga zasedle nemške čete.

Nad Anglijo
Berlin, 24. dec. s. Iz vojaškega vira se doznava, da so nemška bojna letala preletela 22. decembra angleške obale in pomorsko področje okrog otoka, ki se vrnili nepoškodovana na svoja oporišča z dragocenim fotografičnim dokumentarnim gradivom.

Povelje maršala Antonescu
Bukarešta, 24. dec. s. Maršal Antonescu je naslovil na tretjo armado, ki se bori na Krimu in v Doneški kotlini, dnevno povelje, v katerem pravi med drugim, da izpolnjuje rumunski narod z junaštvom in žrtvami svojih sinov, ki se bore in stoje na straži z orožjem v roki daleč od domovine, svojo zgodovinsko misijo v tem delu Evrope in si pridobiva s tem častno mesto med državami, ki se bore v sveti vojni proti boljševizmu. Slava, s katero so se odeli večerjajši in današnji borci, zaključuje maršal Antonescu, jamči za to, da bodo današnji in jutrišnji borci visoko držali zastavo hvaležne domovine.

Predstavniki Italije v Parizu
Rim, 24. dec. s. V sporazumu z nemško vlado je tudi Italija kakor Nemčija poslala v Pariz svojega političnega opolnočenca. Določeno je bil veleposlanik Gino Butti. O tem je bila že obveščena vlada v Vichyju.

Drevi bo govoril Petain
Vichy, 24. dec. s. Na sveti večer bo maršal Petain ob 21. uri govoril Francozom po radiu.

Japonsko prodiranje na vsej črti

Japonske operacije se uspešno nadaljujejo na vseh bojnih področjih —
Vedno večja nevarnost za Singapur zadaje Angležem hude skrbi

Tokio, 24. dec. s. Agencija Domej poudarja, da je zaprepačenje Angležev tem večje, čim bolj Japonci napredujejo na Malajskem polotoku, v džunglah in v smeri proti Ipohu, glavnemu mestu pokrajine Perak. Pohod japonskih sil proti Singapurju se nezadržno nadaljuje in bližnji padec Ipoha povzroča še večje skrbi Angležem, ki morajo priznati, da bi izguba Ipoha bila hujša od izgube Penanga. Zveze po kopnem med Ipohom in Singapurjem so lažje. V obupnem položaju, da bi preprečili neizbežne dogodke, so začeli Angleži z novimi defenzivnimi deli v pokrajini Kuala, severnozahodno od Ipoha.

Agencija Domej opozarja, da obnem z napredovanjem na Malajskem polotoku japonske čete uničujejo ameriško obrambo na Filipinih in prodirajo naprej na otoku Luzonu. Glede popolne zasedbe Mindanaa, opozarja agencija na najslabši dojem o kitajskih silah in ugotavlja, s kakšno strahno hladnokrvnostjo so ameriški vojaki in civilisti pobili neoborožene in nedolžne Japonce na otoku.

Agencija opozarja nato na zasedbo Hongkonga in na operacije na Kitajskem ter na dejstvo, da so japonske podmornice v polnem razmahu na Pacifiku onkraj Havajskega otočja. Te podmornice so prodrele do obale Kalifornije, kjer so potopile dve petrolejski ladji. Churchill in Roosevelt sta se sestala v Washingtonu v drugem ozračju kot je bilo oziroma zaupanja in zadovoljstva, v katerem sta se sestala ministrska predsednika Japonske in Tajke ob priliki zavezniškega pakta, ki sta ga sklenili obe prijateljski državi.

Tokio, 24. dec. s. Agencija Domej doznava z nekega japonskega oporišča na Malajskem polotoku, da so japonske letalske sile napadle Ipoh. Telokanson, Qualalumpur in druga angleška letališča v severnem delu Malajskega polotoka. Dne 21. t. m. so Japonci sestrelili v letalskih borbah 4 letal, tipa »Buffalo-Fighter«. Vsa japonska letala so se vrnila na svoja oporišča.

Prodiranje Japoncev na Malaji

Bangkok, 24. dec. s. Na Malajskem polotoku se angleške čete stalno umikajo in so zdaj 450 km od Singapurja. Japonci so že prodrli do Leggonga, kjer je pokrajina bolj odprta, kar bo omogočilo hitrejšo prodiranje oklopnih oddelkov. Angleži skušajo zmanjšati napredovanje Japoncev, ki so prišli z gverilsko vojsko.

Tokio, 24. dec. s. V teku velike letalske borbe dne 21. t. m. nad Malajskim polotokom, so japonska letala sestrelila 15 sovražnih letal. Dve nadaljnji angleški letali sta bili uničeni na tleh. Japonska letala niso utrpela izgub v borbah tega dne. Neke druga skupina japonskih letal je napadla neko angleško letališče v severnozahodnem delu Malajskega polotoka ter je sestrelila 20 angleških letal. Podčrtava se, da je angleško letalstvo na Malajskem polotoku izgubilo vso svojo udarno silo.

Borba v džungli

Stockholm, 24. dec. s. Neki japonski vojni dopisnik, ki se je vrnil z Malajskega polotoka, opisuje neki švedski agenciji japonsko taktiko, ki jim je prinesla zmage v spopadih. Japonci umejo čudovito izkoristiti džunglo v svoj prid, dočim se Angleži še ne morejo orijentirati. Angleške čete so skušale večkrat uporabljati tanke, toda tako nerodno, da jim tanki niso koristili, dočim so dosegli Japonci s svojimi oklopnimi enicami na najbolj neugodnem terenu velike zmage. Borba v džungli je precej huda. Vojaki se morajo boriti tudi z divjimi zvermi, strupenimi kačami in s tropskimi boleznimi.

Napad na Rangoon

Tokio, 24. dec. s. Japonska letala so večerj napadla množestveno Rangoon ter bombardirala močno hangarje, letališča, železniško postajo, vladne zgradbe in vojašnice. V teku letalskih borb je bilo uničenih nad 15 angleških letal, druga letala pa so bila uničena na tleh. Vsa japonska letala so se vrnila na svoja oporišča.

Japonci na otoku Mindanao

Tokio, 24. dec. s. Generalni štab poroča, da so japonske čete, ki so se 20. t. m. izkrcale na Mindanao, ob tesnem sodelovanju z mornarico zlomile srdit sovražni odpor. Ze istega dne popoldne ob 5. uri so japonske čete zasedle glavno mesto otoka Davao. Sovražnik je izgubil do 21. t. m. nad 600 ujetnikov in je imel 200 mrtvih. Zajet je bil tudi obilni vojni material.

V Hongkongu

Rim, 24. dec. s. Iz Ottawe poročajo, da je v Hongkongu padel tudi kanadski polkovnik Hennessi in nekateri člani generalnega štaba brigadnega generala Lawsona.

Japonska mornarica

Tokio, 24. dec. s. Korvetni kapitan Kenjo Tomimara, zastopnik mornariškega odseka imperialnega generalnega štaba je v nekem govoru na narod izjavil: Japonska mornarica bo storila vse, da uniči sovražne sile. Predstavniki je nato orisal postr-

vovalnega duha, ki preveva japonsko mornarico ter je dodal: Ni mogoče soditi japonske mornarice na osnovi enostavnih aritmetičnih računov. Japonska mornarica je v 35letnih naporih razvila svojo silo, kakor dokazujejo odlični uspehi, ki jih je dosegla na Havajskih otokih.

Seja japonske vlade

Tokio, 24. dec. s. Na domu ministrskega predsednika se je japonska vlada sestala k izredni seji, katere so se udeležili tudi šefi političnih sekcij ministrstva za vojsko in mornarico. Proučena so bila razna vojaška in politična vprašanja glede raz-bližnji razvoj vojne na vseh južnih frontah.

Tokio, 24. dec. s. Ministrski predsednik Tojo je naslovil radiofonsko poslanico kot odgovor na radijski govor tajskega ministrskega predsednika Songgrama. V tej poslanici je japonski ministrski predsednik poudaril, kako važno je sodelovanje med obema državama za obnovo Azije ter je

Posvet v Washingtonu

Rim, 23. dec. s. Po poročilu uradne britanske agencije iz Washingtona je tja prišel predsednik angleške vlade, da bi se s predsednikom Zedinjenih držav razgovarjal o vseh vprašanjih, ki se tičejo vojnega položaja. Churchillja spremlja lord Beaverbrook in tehnično osebje.

Rim, 24. dec. s. Iz Londona poročajo o zanimivem komentarju k sestanku med Churchillom in Rooseveltom, ki ga je napisal Lindsley Fraser. Ali gre za to, da se vse naše čete pošljejo na Daljni vzhod, se vprašuje Fraser, tudi za ceno, da se oslabijo sredozemske evropske fronte in frone na Srednjem vzhodu? Ali je boljše misliti na obrambo teh zadnjih front, če tudi bi doživeli s tem neuspehe na Dalnjem vzhodu? Ne vem, kakšen odgovor je pravilen, toda gotovo je, da ima konferenca zaveznikov v Washingtonu namen zediniti posamezne fronte.

Drugi komentator Oliver Stewart poudarja, da je bilo mogoče vzdržati veliko učinkovitost angleškega letalstva v bitki za Sredozemlje s tem, da so se vdali v »skrajno oslabilno zadržanje na Malajskem polotoku«. Ta priznanja potrjujejo, da razširjanje vojne, ki sta jo Roosevelt in Churchill slepo hotela, ne hodi prav vojnim hujšakem. Obe plutokraciji morata zdaj izbirati med Pacifikom, Atlantikom in Sredozemljem ter pomočjo Rusiji, kajti njih sile ne zadoščajo za vse glavne štiri fronte.

Berlin, 24. dec. s. Po sodbi tukajšnjih pristojnih krogov je Churchillovo potovanje v Washington ena izmed prvih posledic vojaškega položaja v vzhodni Aziji. Očitno je, da je pobudo dal Roosevelt. Gre za skupen načrt vodstva vojne in čimvečje zapletitve Anglije, ki je obsojena na izgubo vojne v vsakem primeru ter mora kar največ prispevati k ameriški imperia-

lizmu. Jasno je, da hoče Roosevelt ustvariti načrt, ki ga je naredil že pred časom in po katerem hoče praktično zaslužniti Anglijo, Avstralijo, Novo Zelandijo, Kanado ter Ni-zozemsko Indijo. Načrt je skušal prvotno uresničiti na miren način s poudarjanjem nevarnosti, ki grozi Anglosasom od strani Japonske. Predstnik igra s peklenko rafti-ranostjo karte ameriške pomoči Angliji in boljševizmu. Brez teh pomoči so boljševiki in Angleži obsojeni na nove porize s strani Nemčije in njenih zaveznikov. Pomoč pa bo nujno izredno skromna, kar pa Roosevelta ne ovira, da si je ne bi v na-prej plačal zelo drago. Predstnik nadaljuje tako svojo imperialistično politiko do držav, ki so njegove zaveznice.

Budimpešta, 24. dec. s. Sestanek šefov

Racioniranje živil na Madžarskem

Budimpešta, 24. dec. s. Minister za oskrbo je obvestil tisk, da se proučujejo ukrepi za ureditev potrošnje in za blokiranje cen najnujnejših življenjskih potrebščin. Nakaznice za nekatere potrebščine bodo uvedene po vsej državi. S temi ukrepi, ki bodo stopili v veljavo v prihodnjih dneh, se hoče onemogočiti sleherni zlorabi pri prodajanju življenjskih potrebščin.

Obnova prometnih zvez med Bolgarijo in Turčijo

Sofija, 24. dec. s. Blizu bolgarsko-turške meje so bila pogajanja med zastopniki obeh držav. V prijateljskem ozračju, so bili proučeni razni problemi glede obnove železniškega prometa med Bolgarijo in Turčijo. Doznava se, da bo sredi januarja obnovljen most čez reko Ardo, s čimer bo omogočena obnovitev železniške zveze med Bolgarijo in nekaterimi kraji v Egejskem morju. Do februarja bo obnovljen tudi most čez Marico ter bo nato mogel železniški promet med Sofijo, Adrianopolom in Carigradom. S tem bodo normalne železniške zveze med Turčijo in Evropo obnovljene.

Francoski parnik zgorel

Buenos Aires, 24. dec. s. Nenaden požar je uničil francoski parnik »Aurigny« z 10.000 tonami, ki se je zatekel v Buenos Aires v juliju leta 1940.

izrazil svoje prepričanje v skupno zmago proti Anglosasom.

Prehrana Japonske zagotovljena

Tokio, 24. dec. s. »Japan Times and Advertiser« poudarja, da je Japonska na najboljšem med vsemi narodi v vojni glede vprašanja prehrane. List poudarja, da se uvaža od pričetka vojne v Japonsko komaj 8 odstotkov živeža. Japonski narod se hrani v glavnem z ribami, ki jih je v japonskih vodah obilo. Glede riža, ki je tudi glavna hrana Japoncev, opozarja list na velike količine, ki se proizvajajo v državi in na sporazume s Francosko Indokino in s Tajsko, ki sta največji izvoznici riža na svetu. List omenja tudi izjavo angleškega ministra za vojno gospodarstvo, ki je dva dni po napovedi vojne opozoril angleški narod, naj ne čaka na gospodarski polom Japonske.

anglosaške plutokracije v Washingtonu, o katerem pravita londonska in ameriška propaganda, da je zgodovinske važnosti, odkriva, piše »Budapesti Ertesitor«, skrbi obeh veselih sprico najtežjih porazov na Pacifiku. Japonska pomorska in vojaška moč, ki sta jo angleški in ameriški generalni štab podcenjevala, se je izkazala za dejstvo. Težke lekcije letalskih in pomorskih japonskih sil Ameriki in Angliji kakor tudi zmagoslavne operacije Japoncev, ki so v teku, lahko samo zbujajo strah in skrbi pri požigalcih v Washingtonu in Londonu. Nasproti tem stoji trdna in neomajna enotna fronta evropskih sil, ki se je združila za borbo proti boljševizmu in proti silam, ki otežkočajo prihod novega protiboljševskega in protiplutokratskega reda v Evropi.

Rooseveltove molitve

Rim, 24. dec. s. Ameriški listi objavljajo, da je Roosevelt proglasil novoletni dan 1942 za dan molitev, s katerimi naj se prosi za odpust vseh storjenih grehov in za blagoslovitev bodočega dela. Morda se je oglasila vest demoplutokracijemu avtokratu, ki brani židovsko-masonsko interese, v imenu katerih je narod pognal v vojno. Grešnik se kesa ali pa gre za novo komedijo hinavstva, s katero skuša zakriti svojo lastno odgovornost. Pričaku-jemo, da se bo tovariš Stalin pridružil v imenu brezbožnikov Rooseveltovim molitvam.

Ameriške tvornice straži vojaštvo

Stockholm, 23. dec. d. Ameriški radio javlja iz San Franciscu, da so pustila oblasta z ameriški četami in oklopnimi avtomobili zasedi vrhove 114 tovornih ladje-delnice na zapadni ameriški obali, ker se boje, da utegne v teh delavnicah, nujno potrebnih za ameriško vojno proizvodnjo, izbruhniti stavka varilcev. S to stavko bi se vsa dela za potrebe ameriške vojne mornarice znatno zakasnila. Mornariško poveljstvo v San Franciscu je po kalifornijskih ladjedelnih razglasilo, da takoj potrebuje 1000 delavcev-prostovoljcev, ki bi bili pripravljeni oditi na Havajsko otočje.

Požar na francoski ladiji v Buenos Airesu

Buenos Aires, 23. dec. d. V Buenos Airesu je na še povsem nepojasnjen način izbruhnul požar na 10.000 tonskem francoskem parniku »Origny«. Požar se je naglo razširil in je malo verjetno, da bo ladjjo mogoče rešiti. »Origny« spada med eno štiri francoske parnike, ki jih je nameravala Argentina odkupiti od Francije, pogajanja pa še niso bila končana.

Velik požar v Kodanju

Kodanj, 24. dec. s. Velik požar je izbruhnul v neki veliki trgovini v Kodanju. Kljub naporom gasilcev je požar uničil skoraj celo zgradbo in je zahteval eno smrtno žrtev. Drugi so se rešili s skokom iz oken. Škoda cenijo na skoraj en milijon kron.

Film o francoskih ujetnikih

Vichy, 24. dec. s. Maršal Petain je večerj gledal predvajanje dokumentarnega filma o francoskih ujetnikih, ki je bil posnet v nemških koncentracijskih taboriščih.

Kazenski zakonik za Poljake in Žide v Nemčiji

Berlin, 24. dec. s. Ministrski svet za narodno obrambo Nemčije je odobril dekret, s katerim se ureja dokončno pravni položaj Poljakov in Židov. Gre za kazenski zakonik, ki med drugim določa smrtno kazen za Poljake in Žide, ki store nasilna dejanja nad Nemci, ki so člani velike nemške skupnosti.

Novi angleški lordi

Rim, 24. dec. s. Angleški kralj je imenoval štiri nove lorde, ki jih je izbral med člani laburistov. Med temi je tudi poslanec Wegwood. Na ta način upa pomiriti opozicijsko zadržanje tega poslanca, ki je bilo dostikrat nadležno.

Inseriraj v »Slov. Narodu«

Kresija sedež naših najstarejših socialnih ustanov

Kako so skrbeli včasih za reveže v Ljubljani — Od „meščanskega špitala“ do Okrajne bolniške blaginje

Ljubljana, 24. decembra.

Pojasnili smo, kaj je bil »meščanski špital«, socialna ustanova, ki je imela velik blok poslopj: na kraju današnje »Kresije«, ter da ni bil bolnica po svojem značaju, pa tudi ne po izvoru svojega imena. Meščanskega špitala kot socialne ustanove v prvobitni obliki ni že dolgo, vendar pa živi še vedno kot »meščanska imovina« in služi socialnim namenom. »Meščanska imovina« je ostala naša najstarejša socialna ustanova. V njo štejemo poslopje tako zvané kresije, ki so jo prej imele imenovali tudi »Mayerjeva hiša«. Ime kresija izhaja od imena urada, ki je bil podrejen notranjemu avstrijskemu guberniju za Štajersko, Koroško in Kranjsko: Kreissamt. Po slovensko bi rekli Okrajni urad, ki pa nima seveda nič skupnega z Okrajnim uradom za zavarovanje delavcev. Ljudstvo je ime Kreissamt spalo v kresija. Okrajni urad je imel nekaj časa svoje prostore v starem poslopju meščanskega špitala, zato so ljudje začeli imenovati tudi poslopje kresija. Po potresi leta 1895, so stari poslopje podirli in sezidali sedanje, ki mu je tudi ostalo ime kresija, čeprav so ljudje že pozabili, kaj je kresija in četudi ni bilo več nobenega drugega razloga, da ga imenujejo tako kakor le imenovanje starega poslopja.

Reveščina v 18. stoletju

Iz zgodovine meščanskega špitala zveemo tudi marsikaj zanimivega o splošnih socialnih razmerah v starih časih v Ljubljani. Ne smemo se čuditi, da je bilo prejšnje stoletje še več beračev kakor dandanes. Socialno skrbstvo je bilo mnogo bolj pomanjkljivo kakor dandanes, ljudje so pa tudi bolj obubožali. Tudi v starih časih so bado skušali odpravljati s tem, da so kratkoma preganjali berače. Za nje so skrbeli (v vsakem kraju le za »svoje« berače), nekoliko bolj le v mestih in trgih. Berače iz drugih krajev so z vno odganjali in v ta namen so imeli tudi posebne beraške strahove. »Bettelrichter«, kakor piše zgodovinar Ivan Vrhovec. Vratarjem pri mestnih vratih je bilo posebej naročeno, da so morali neustojljivo odganjati berače, ki so se skušali vtihotapljati v mesto. To pa ni bila lahka dolžnost, saj ni bilo tako lahko prepoznati berača od revnega rokodelca ali kmeta tlačana. Sicer je pa bilo dovoljeno beračenju domačim beračem po mestu. Deliti miloščino je veljalo v tistih časih za dobro delo, ki se je obrestovalo na onem svetu. Berači so bili torej neke vrste posredniki med grešnimi zemljani in nebesei. Vendar so delali tudi domači berači magistratu precej skrb in že v 17. stoletju so razmišljali o predlogu, naj bi uvedli nadzorstvo nad berači in bi jih začeli označevati s pločevinastimi tablicami. Boda revežev, ki so bili predvsem navezani na dobre ljudi, je pa bila na deželi še posebno huda. Razmere so se izboljšale z ustanovitvijo »Komisije za re-

veže« (na podlagi cesarske naredbi z dne 19. VII. 1787).

Kako so se stekali dohodki Komisija za reveže

Komisija je nameravala zidati po deželi ubožnice in zdelo se je, da je v prvi vrsti hotela odpraviti vso bedo s sveta. Po predlogih komisije bi naj za revne ljudi, ki žive vedno v revščini in ne le ob slabih letinah, skrbele župnije. Reveži, ki so bili še sposobni za delo, bi naj dobili zaposlitev. Razumljivo je, da »Komisija za reveže« ali »Ubožna komisija« kakor so jo nekateri imenovali, potrebovala mnogo denarja. Dohodek so zbirali od hiše do hiše, kakor delajo dandanes nabiralci pomožnih akcij. Župniki so imeli nalogo sprejemati denar od nabiralcev ter ga pošiljati glavni ubožni blaginji v Ljubljano. Po cerkvah so izobesili železne puščice z napisom »Za reveže«. V ubožne blaginje naj bi se stekal po predlogu Ubožne komisije tudi denar zapuščin, določen za razdelitev med reveže ot sedminah. Sleherni bi se naj spomnili revežev v oporoki ter bi naj namenili za ubožno blaginjo majhen dar. Vsak, kdor bi jedel meso ob postu, bi naj prispeval krajcar za vsak funt mesa. Obdavičili bi naj tudi rokodelce in obrtnike, in sicer uporabo kočij in luksuzno obleko. Obrtniki so namreč tedaj začeli potratno živeti.

Dobrodelne ustanove v starih časih

Razen meščanskega in cesarskega špitala« je bilo v starih časih še nekaj drugih socialnih ustanov. Valvasor pripoveduje, da je že l. 1041 v Ljubljani bogat trgovec sezidal prvo sirotišnico. Zgodovina tega zavoda pa ni znana. Že l. 1767 je bila v Ljubljani ubožnica za ženske. Pomembna socialna ustanova je bila tudi »Ustanova grofa Lamberg«. Imela je okrog 27500 goldinarjev glavnice. Iz obresti glavnice so delili podpore revežem. Med dobrodelne ustanove so šteli včasih tudi predilnico in prisilno delavnico na žabjaku, čeprav je bila v pravem pomenu besede kaznilnica. Ustanovil jo je magistrat l. 1754 in jo vzdrževal z različnimi posebnimi pristojbinami na gledališke predstave in druge prireditve, prav za prav z neke vrste veselilnim davkom. Razen tega so celo pobirali po hišah miloščino in vsak dan sta po dva kazenska prinašala hrano v kaznilnico iz samostanov. V začetku vsi ti dohodki niso bili dovolj, zato so zavodu pridružili predilnico. V predilnici pa niso zaposlovali le kazencev temveč tudi berače in revne ljubljanske otroke in jih tudi skromno plačevali.

Socialni zavodi, nasledniki meščanskega špitala

Omenili smo že, da so se bili po cesarskem ukazi združili vsi socialni zavodi v »glavni ubožni zaklad« ter da je ta odredba pomenila tudi konec meščanskega špitala kot socialne ustanove prvotne oblike. Go-

jenci meščanskega špitala so se izselili in nastalo je vprašanje, kaj naj počno s poslopjem. Magistrat je predlagal po okrožnem uradu guberniju ustanovitev prostovoljne delavnice, porodnišnice, najdenišnice in hiralnice. Predlog ni bil sprejet, pač pa je gubernij naročil, naj bi ustanovili najdenišnico in porodnišnico kje blizu civilne bolnice, ki je bila na Dunajski cesti. L. 1789 je pa gubernij vendar dovolil ustanovitev najdenišnice in porodnišnice v meščanskem špitalu. Porodnišnica je bila kmalu opuščena in otroke so zopet dajali v rejno na kmete kakor že prej meščanski špital. Še vedno je bilo vprašanje, kaj naj počno s poslopjem. Gubernij je predlagal ustanovitev blaznice v poslopju in bil je že izdelan načrt za prezidavo, vendar se je končno dal prepričati, da poslopje za ta namen ni primerno. L. 1792 se je spreminila uprava meščanskega špitala iz »administracije« v »ravnateljstvo« in ravnatelj je postal kresijski glavar. Okrajni urad ali »kresija« se je preselil v poslopje meščanskega špitala in oddelki so ljudje hišo začeli imenovati kresija. V poznejših letih so se zavzemali za magistratu za obnovo meščanskega špitala v prvotni obliki, pa tudi reveži so si želeli priti zopet pod gostoljubno streho »špitala«, a gubernij tega ni dovolil. Vendar se meščanski špital ni nikdar povsem izpraznil, ker so se vanj zatekali bolniki, hiračji nesrečniki, ki so prejemali skromno denarno podporo iz ubožne blaginje. V »špitalu« je bila torej neke vrste hiralnica. Potem so prišli v Ljubljano Francozi. L. 1811 so preselili porodnišnico, najdenišnico in hiralnico iz »kresije« v bolnico na Dunajsko cesto in francoske oblasti so začele oddajati prostore meščanskega špitala v najem. Po odhodu Francozov je avstrijska vlada dala poslopje prezidati ter ga preuredila v stanovanj in prodajalnice. Pozneje so poslopje še nekajkrat prezidavali. — L. 1849 je gospodarstvo meščanskega špitala prešlo zopet pod neposredno upravo magistrata in od tedaj deli iz dohodkov najemnin podpore revnim meščanom. O »meščanski imovini« se pa bomo pomenili o drugi priliki.

Socialna ustanova v novem poslopju

Zanimivo je naključje, da je imela »Okrajna bolniška blaginja ljubljanska« v starem poslopju meščanskega špitala prve svoje prostore. Ustanovljena je bila 1. avgusta 1889. Po vojni l. 1919, so se v novo poslopje naselile naslednje ustanove: Začasni pokojniški zavod za nameščenice, Zastarna delavska zavarovalnica zoper nezgode, Zastarna železničarska zavarovalnica zoper nezgode in Pokrajinsko pokojniški sklad. Tako je usoda izbrala poslopje meščanskega špitala, odnosno kresije za sedež številnih socialnih ustanov, kakor vidimo tudi nekaterih, ki nimajo nič skupnega z meščanskim špitalom kot socialnim zavodom.

da, da živi ljubezen, toda pravljica ni, da bo živila. Četudi bi zlo zmagovalno dvigalo glavo vsak dan, nam vendar ostane še praznik ljubezni, praznik tistih, ki so blagega srca. Čeprav zlo prodira povsod in četudi prodre kdaj v srce, na dno srca vendar ne seže. Če je kdaj živila ljubezen v srcu, bo ostala živa večno. Toda, četudi ni bila dovolj živa in čista, dovolj močna in zmogljiva, bila je vendar ustvaritelja vsega dobrega, kar je kdaj človek ustvaril. Praznik ljubezni nam je ostal in tudi »etot« poji srca večno lepa pozicija pesmi »Mir ljudem na zemlji«. Srca so še vedno živa in zato je nedvomno živo tudi vse, kar živi dobrega, lepega ter plemenitega v njih. Praznovati bomo praznik ljubezni — v srcih, pa saj ga je tudi samo tako močje praznovati. In v srcu lahko živi tudi božična legenda.

Živila je ljubezen... Živila je in živila bo, dokler bo utripalo človeško srce in vedno bo živa, čista, dobra in lepa kakor je lahko samo ona. Ljubezen je samo ona, čeprav ima njeno ime še toliko prizvokov.

„VESELI TEATER“ — Božični spored NA BOŽIČ 25. IN ŠTEFANOVO 26. DECEMBRA

TRI PREDSTAVE: OB 14.30, 16.30 IN 18.30 URI

Predprodaja vstopnic oba dni od 10. ure dalje neprekinjeno do večera NABAVITE SI VSTOPNICE ŽE V PREDPRODAJI!

— Dve nesreči. V Studencih pri Mariboru je padel delavec v tekstilni tovarni Jakob Jerovec s koleša in si močno poškodoval desno nogo. 87 letnega vpokojenega železničarja Franca Kerneša iz Maribora je zadel tovorni avto. Kerneš je padel in si zlomil desno nogo.

— Samo najnujnejše vožnje s poštami avtobusi. Iz vojno-gospodarskih ozirov nemška pošta upravnica ne more za božične praznike razširiti prometa s poštami avtobusi. Zato opozarja potujoče občinstvo, naj ne potuje brez nujne potrebe. Poštni avtobusi bodo prevažali samo tiste potnike, ki potujejo poslovno. Kar bi pa bilo še sedev na razpolago, bodo imeli prvenstveno pravico do njih na dopust potujoči vojaši. Od 22. decembra 1941 do 5. januarja 1942 je treba opustiti vsako vožnjo s poštami avtobusom, če ni neobhodno potrebna.

— Novi grobovi. V graški bolnici je umrl te dni bivši avtoprevoznik Maks Čerček iz Maribora. V Mariboru je umrla vdova nadspovednica Marija Lorbek rojena Petek. V Celju je umrla po kratkem trpljenju Marija Pieteršek rojena Goldmann.

Lutkovno gledališče GILL

V zadnjih dneh je lutkovno gledališče GILL priredilo že drugo in tretjo predstavo za otroke na ljudskih šolah, ki so vpisane v organizacijo. Pri predstavah, ki sta doživeli nad vse lep uspeh in sta izvali navdušenje med povabljenimi otroki, je bila tudi zvezna nadzornica GILL gđ. Capietti, ki se je ljubeznivo razgovarjala z otroki volkulje in se podrobno zanimala tudi za opremo gledališča. Lepa, sentimentalna Grimmova pravljica »Janko in Metka«, ki so jo predvedli otrokom mali umetniki iz lesa, je še enkrat segla otrokom do srca in vzbudila njihovo fantazijo, tako da so izrazili ob vsakem dejanju svoje nezadržno veselje s toplimi aplavzi.

Fašistična inspekcija v Ribnici in Velikih Laščah

Po nalogu zveznega tajnika je podtajnik v ponedeljek inspiciral pri fašistični organizaciji v Ribnici. Ogledal si je fašistični dom in sedež Dopolavora, se zanimal za poslovanje uradov, pregledal kartotek in se tako podrobno poučil o vsem delovanju. V imenu zveznega tajnika je dal krajevni nadzorniku tajniku natančna navodila za nadaljevanje še intenzivnejše delovanje Stranke in priključenih organizacij. Sprejel je tudi ljudi, ki so bili prav tak čas v prostorih Stranke in so prišli na razgovore s službojočim strankinim funkcionarjem. Zvezni podtajnik je bil ta dan tudi v Velikih Laščah, kjer je pregledal podporno središče Stranke in se podrobno zanimal za njegovo delovanje ter tudi za delovanje ostalih organizacij, ki so središču podrejene.

Naše gledališče

DRAMA

Sreda, 24. dec.: zaprto.
Četrtek, 25. dec.: ob 10.30: Princiska in pastirček. Mladinska predstava. Zelo znizane cene. Ob 15.: Rokovnjač. Izven.

Petek, 26. dec.: ob 14.: Peterčkovice poslednje sanje. Mladinska predstava. Zelo znizane cene. Ob 17.30: Boter Andraž. Izven. Znižane cene.

OPERA

Sreda, 24. dec.: zaprto.
Četrtek, 25. dec.: ob 17.: Madame Butterfly. Izven.

Petek, 26. dec.: ob 10.30: Desetnica. Mladinska predstava. Zelo znizane cene. Ob 15.: Prodana nevesta. Izven.

Puščinjevo opero »Madame Butterfly« bodo bili v četrtek ob 17. izven abonmaja. Opozarjamo na to predstavo, ki je dosegla na letošnji premieri vsestranski uspeh. Od-

lično podane, v muzikalnem in igralskem pogledu lepo izdelane partije ter slikovita inscenacija so ustvarile predstavo, ki jo je vredno videti. V glavnih partijah: Heybala, Franci, Kogejeva, Janko, nadalje: Sladoljev, Španova, Lupša in M. Gregorin. Dirigent N. Stritof, režiser C. Debevec.

Beleznica

KOLENDAR

Danes: Sreda, 24. decembra: Adam in Eva; Hermina

Jutri: Četrtek, 25. decembra: Božič

Pojutrinšnjem: Petek, 26. decembra: Stefan

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kinematografi: zaprti

PRIREDITVE NA BOŽIČNI DAN

Kino Matica: Kraljičino srce

Kino Sloga: Vojvodinja se zabava

Kino Union: Zaročnica

Kino Most: A la caza

Veseli teater: ob 14.30, 16.30 in 18.30

PRIREDITVE NA ŠTEFANOVO

Kinematografi: nespremenjeno

Veseli teater: ob 14.30, 16.30 in 18.30

DEŽURNE LEKARNE

Sreda: Mr. Sušnik, Marjin trg 5, Kuralt,

Gospodstva cesta 10, Bohnec ded.,

Cesta 29. oktobra 31.

Četrtek: Leustek, Resljeva cesta 1; Baho-

vec, Kongresni trg 12; Komotar, Vič,

Tržaška cesta 48.

Petek: Dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6, Hoče-

var, Celovška cesta 62, Gartner, Moste,

Zaloška cesta 47.

Mestno dežurno zdravniško službo bo opravi-

ljal od srede ob 20. do petka do 8.

zjutraj mestni zdravnik dr. Ivan Lo-

gar. Cesta 29. oktobra št. 7, telefon

št. 41-52.

ZALOŽBA „HRAM“

sporoča vsem naročnikom in ljubiteljem slovenske izvirne knjige, da je pravkar izšlo kot izredno izdanje najnovejše izvirno delo pisatelja

Rudolfa Kresala

Nikodemova žena

(zapiski neverjetnega advokata)

Iz ocen, ki so jih dali kritiki po rokopi-

su, je to Kresalovo delo dragoceno dar v

tem letu. Dr. Pavel Karlin navaja:

Novo pripovedno delo avtorja »študenta

Stefana« in »večje španskega bezga« ro-

man »Nikodemova žena«, sem prečital v

rokopisu in sem ga bil vesel.

Pisatelj, ki zna tako budno in tanko

priljubiti utripom človeškega srca, je tu-

di to pot z lepo besedo razgrnil pred zavze-

tega čitatelja snov iz meščanskega social-

nega okolja. Pridobil pa je še na površni-

ski izgradnji dogajanj in na plastiki poda-

janja.

Želim, da bi to novo delo nadarjenega

oblikovalca, ki bo obogatilo slovensko izvir-

no leposlovje, doseglo resnično zaslužen

uspeh.

Dr. Anton Slodnjak pa:

Kresalovo najnovejše leposlovno delo je

zanimiva dušeslovna študija, s katero je

pisec posvetil v temoto našega sodobnega

zakonskega in družbenega življenja sploh.

Povest se odlikuje po jasni besedi in živi

misli. Tudi oblikovno je delo posrečeno:

pripovedovanje v prvi osebi daje prikazo-

vanju težkega, usodnega konflikta notranjo

odkritost, intimnost in psihološko verjet-

nost.

Knjigo dobite v založbi »HRAM«, Ljub-

ljana, Florjanska ulica 14-I in v vseh knji-

garnah. Originalno vezana v celo platno z

ovitkom in v kartonu, tiskana na antičnem

perolnem papirju velja 28.— Lir.

Nekoč je živila Ljubezen...

Božična legenda

Ljubljana, 24. decembra

Nekoč je živila Ljubezen. Toda ne kakor pravljica kraljična v marmornatih palačah sredi oblakov. Ni bila oblečena v svilo. Živila je le v srcih preprostih ljudi živila je v navadnem, nepravilnem, vsakdanjem svetu. Nihče ni govoril o nji, ker ni živila v besedah. Živila je v dejanjih. Živila je ljubezen, ki jo dandanes še oprevajo nekateri pesniki, ki jo blagijo pokvarjeni bolnihi srca, ki jo zlorabljajo demagogi. Bila je živa in čista kakor ogenj, iskrena kakor otrok, topla kakor sonce, dobra kakor mati, lepa kakor cvet.

Tedaj je bil vsak dan praznik ljubezni. Ljudem je bilo pri srcu, kakor da se vsak dan razliva po svetu melodija pesni božične noči, kakor da ne vedo, kaj je zlo, ne kaj je bolečina. Bili so srečni kakor otroci. Bili so dobri, a sami niso vedeli, da so bili dobri. Niso mogli biti drugačni. Niso znali sovražiti in v srcu ni bilo prostora še za strasti.

Ljudje so bili tedaj — družina: človek je bil človeku brat. Nihče ni zapiral srca pred nikomur in nihče ni mislil le nase. Vsi so mislili nase. Potrebna je bila edina zapoved: Ljubi samoga sebe in kakor svojega bližnjega.

Nekoč je živila Ljubezen...

Toda to je božična legenda. Morda je Ljubezen kdaj živila. Če je pa že živila je nekoč tudi umrla. Le o božiču se nam zdi, jo prebudi sladka skrivnostna, blažena noč... Mir ljudem na zemlji — drhti neslišna pesem in se dotakne srca. Morda je za trenutek. Toda tisti trenutek je svetel, kakor da je v njem zajet ves žar življenja, kakor da se nam v njem razodeva smisel življenja in smisel božične noči. Ta pesem je tako stara, a večno tepla in tudi vselej v božiču nova. To je pesem pesmi, ker lahko ogreje vsaj za trenutek tudi najbolj zakrknjeno srce, ker je najbolj človeška in ker izraža večno hrepenenje ljudi po dobrem in morda tudi po — nedosegljivem. Pesem hrepenenja človeštva, ki je tem lepša, čim večkrat je bila oblatena. Pesem o Ljubezni, ki jo je treba pisati z veliko začetnico kakor ime pravilnega bitja.

Vendar človek podvomi vsaj o božiču, da je ljubezen do bližnjega le pravilica. Vsaj trenutek radi pozabimo, da je sovražstvo prav tako človeško kakor ljubezen, da je zlo vkoreninjeno v človeku vsaj tako močno kakor dobro. Ali ni že to dokaz, da je človek vendar dober? Kdor veruje v dobro vsaj od časa do časa, ne more biti slab. In če je v ljudeh živa vsaj še iskrica dobrega, smemo še vedno upati, da se bo kdaj razgorjel plamen, ki bo ogrel človeška srca s toploto s kakršno je nekoč grela Ljubezen. Res, mnogo je zla na svetu, v morju trpljenja se utaplja človeštvo. Koliko črnih dni je že preživel človek! Kolikokrat je že premagal najstrašnejši obup! Kolikokrat je že podvomil v sebe in izgubil smisel življenja! Če bi prevladovalo zlo, človek bi že zdavnaj omagal. Če bi v njegovo srce ne bilo položeno seme večnega hrepenenja in iskanja stremljenja k luči, k lepoti, ki res ne moglo verovati v človeka. V človeku je večni nemir. Večkrat nas sicer

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
VELI SVOJIM CENJENIM ODJEMALCEM ŽIMA (SV. PETRA CESTA 17)
MEHANIČNA PREDILNICA — FUZINE TRGOVINA
TELEFON 20-45

Predpraznično vrvenje v trgovinah in na trgu

Danes so prodajali mesarji lepo perutnino, zlasti pitane purane

Ljubljana, 24. decembra.

Pravimo, da bomo skromno praznovali božič, toda večeraj so bili ljudje marsikje neskromni kakor v mirni dobi. Življenje v trgovinah in zlasti pri mesarjih je budilo iluzijo starih časov, božičnega praznovanja v pristnem slogu.

Nekateri mesarji so bili večeraj dobro založeni s svinjino, klobasami, krvavicami, pa tudi perutnino in divjačino. Vsak mesar je pa seveda prodajal le predvsem svojim stalnim odjemalcem. Nekateri zaslužijo priznanje, saj so se potrudili, da je bilo mesto tako dobro založeno s perutnino kakor ni bilo že dolgo mesece. Divjačine je bilo naprodaj tu in tam tudi prejšnje mesece nekaj, vendar mesarji in delikatesne trgovine najbrž niso bili tako založeni z njo niti o veliki noči.

Sorazmerno slaba kupčija je bila na Kongresnem trgu. Večeraj je bilo nepredanih še večina v mesto pripeljanih dreves. Prodajalci niso bili večkrat tako optimistično razpoloženi kakor prve dni, ko so pričakovali, da bo letos boljša kupčija, ker je manj blaga. Ostalo jim je le upanje, da bo boljše kupčija danes. Imamo tri božične »sejme«: tudi na Cankarjevem nabrežju prodajajo smrečje in jelovino, a razen tega še mah, omelo in druge pripomočke za praznično »dekoracijo«, predvsem za ureditev jasilic, ki jih bo baje letos več kakor božičnih dreves. Razen tega pa ima še tradicionalni božični sejem pri stolnici, kjer prodajajo jasilce okrase za božična drevesca in kipe za ureditev jasilic, celo prave tiparske izdelke.

Danes je bil živilski sejem tudi precej boljše založen večeraj. Tudi danes so bile naprodaj rabe. Gospodinje so posebno posegale po svežih sardelinah, ki so bile po 16 L. Naprodaj lo pa bile tudi osojene sardelice. Razen tega smo na ribjem trgu

po dolgem času zopet videli žabje krake. Zelenjave je bilo danes dovolj vseh vrst. — Živahno je bilo tudi na sadnem trgu. Ljudje so se danes precej zalagali z oranžami.

Mesarji so nas danes posebej razveselili za božič. Marsikdo ni pričakoval, da bodo danes mesarske stojnice sploh odprte. Zato smo se še tem bolj razveselili. Prodajali so lepo perutnino, piške, kokoši in zlasti lepe purane. Perutnina je bila po 39 L kg. Preskrbel jo je mesarjem in delikatesnim trgovinam Prevod. Nekateri mesarji so bili precej dobro založeni tudi s krvavicami, drugi so jih pa razprodali večeraj. Naprodaj so bile tudi mesene klobase.

Iz Spodnje štajerske

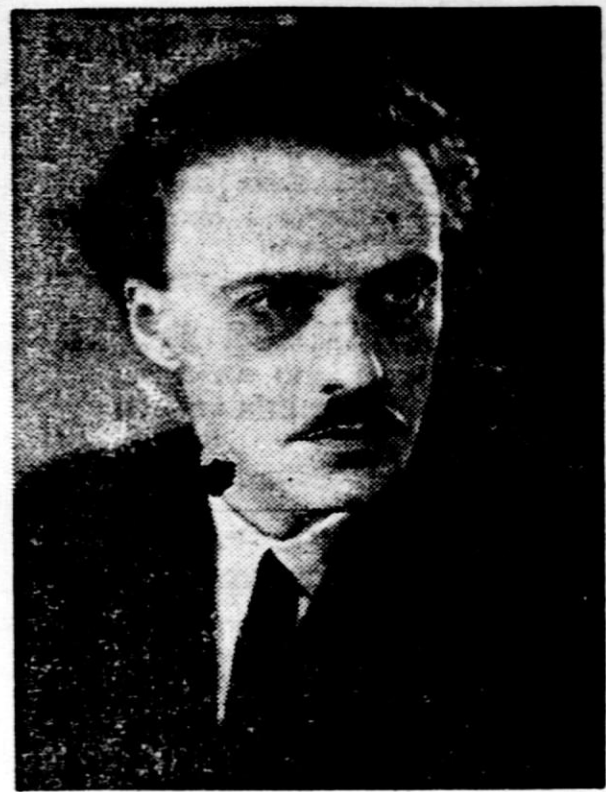
— Prvi civilni poroki v Vitanjih. V četrtek 18. t. m. so imeli v Vitanjih prvi dve civilni poroki. Poročili so se žagar Anton Petre s Franciško Ostruh in tovarniški delavec Fran Kotnik s Pavlo Paternušev. Poročili jih je župan Ernst Tischler.

— Nov grob v Mariboru. V Mariboru je umrl dr. Josip Bobisut, star 58 let, doma iz Celja.

— Gibanje prebivalstva v Celju. V zadnjem tednu so imeli v Celju samo eno civilno poroko. Otrok je bilo rojenih 16, umrli so pa š

Ob izidu slovenske knjige

Iz razgovora s pisateljem Rudolfom Kresaljem, ki je napisal roman „Nikodemova žena“

Ljubljana, 24. decembra.

Izid slovenske knjige nedvomno ni vsakdanji dogodek. Praznično je človeku pri srcu, ko jemlje zdaj v roke novo knjigo. Kakor je vsaka umetnostna razstava naših umetnikov vselej nov dokaz ustvarjalne moči slovenskega umetnika, tako nam tudi nova slovenska knjiga utrjuje vero v našo kulturo. Te vrstice so izraz veselja, da smo zopet dobili tako novo knjigo. Nudi se nam prilika, da se pogovorimo s pisateljem o dejanju — nedvomno je dejanje, če napiše knjigo, dejanje, ki zahteva, da vanj vložijo ne le življenjsko silo, temveč tudi lastno srce; kdor opisuje človeške usode, ne pomaka peresa le v črnilo, temveč tudi v svojo srčno kri. Toda na to navadno ne mislimo, ko je knjiga že pred nami in ko v nji vidimo predvsem kupčijski predmet. Naj bo torej odpuščeno reporterju, da se je oglašil pri znanem avtorju »Studenta Stefana«, Rudolfu Kresalju, ki nam je zdaj zopet dal novo knjigo, roman pod naslovom »Nikodemova žena« (Zapiski neverjetnega advokata). Reporter je začel:

Sicer človek sam sebi ni nikdar pravičen sodnik, še manj pravičen je pa najbrž do svojega dela, vendar, mislim, pisatelj lahko vsaj do neke mere presodi svoje delo najbolje sam; zato prvo vprašanje: Kako sodiš o tej svoji knjigi — glede na svoja prejšnja dela — ali si zadovoljen? Kako si kot čitatelj zadovoljen s pisateljem?

— Tule čas, ko je v svetu tako ostra zima, me skoraj preseneča, da se še komu zljubi do človeka, ki ga je usodnost izbrala, da gleda in tehta to življenje kakor mu vevaleta iskrenost srca in poštenost duha. Prav zaradi tega je pa kdo nam samemu sebi tako težko pravičen. Bodi še tako kritičen do svojega dela, nikoli ne prides sebi do dna, prav kakor ne skrivnostnosti, ki te obdajajo, nikar ljudem, ki jim nikoli prav ne ustrežemo in le prepozno sami ne vedo, kaj bi se radi spričo časih prepolne košare dobrot. Vendar se zadnji čas te nekdanje prepolne košare že dobro zavada. Zadovoljni so ž njó kakor sem zadovoljen jaz s svojim delom in se minuli težavi spominjam z nasmehom.

Da ne misliš oditi s prazno malho, sem takoj videl, ko si se prisrčno v sobo. Ampak, kako sem kot čitatelj zadovoljen s pisateljem, tole vprašanje zazdaj v marsičem presega moje moči. O svoji novi knjigi, da ti vsaj malo utišam povsem utemeljeno radovednost, pa sodim, da bo v nekem pogledu živo zadelo našo žensko, pa tudi moškega tiste vrste, ki je sam vase tako zaljubljen, da je nazadnje samo še on nekakšno živo bitje. Advokatom pa nemara ne bo prav, ker sem si v njihovih vrstah izbral podobo suverena poštenjaka.

Tudi tako zvanega povprečnega čitatelja — je nadaljeval reporter — zanima več ali manj osebnost pisatelja. Zato, oprosti, če so vprašanja nekoliko preveč osebna. Kaj vse bi čitatelj želel vedeti! N. pr.: Kaj ti je najbolj pri srcu, ko rešuješ »lihterna« vprašanja (rekel bi raje človeška vprašanja)? Človek je, tako se mi zdi, glavni predmet obdelave — s svojimi duševnimi boji, čustvenimi in razumskim življenjem ter spori s svetom in njegovimi ureditvami? Ob čitanju tvojih del se mi je včasih zdelo, da si neusmiljeno seciral človeško srce in hotel iz njega izbiti vse drhtljaje bolečine. Kako gledaš na človeka, na to neboljajo kreature, a hkrati krono stvarstva v tem svojem delu? Kaj si hotel zlasti povedati o njem, katere labirinte njegove duševnosti odkriti?

— Imaš prav, da zanima tudi povprečnega čitatelja bolj ali manj osebnost pisatelja, toda o sebi ti ne bom nič ali pa zelo malo povedal. Zelo verjetno sem pa v tem mojem »neverjetnem advokatu« prikazal osebnost, ki se bo tudi nadpovprečnemu čitatelju zdelo dovolj zanimiva. Pravijo, da sem napisal nemalo duhovito tragično zgodbo lahkomišelnih lepotic, ki bi si rada olajšala srce na račun »krasnega človeka«, in prikazal sebičnega moža, ki je bil kupil »mačka v vreči«, pa požene ob tem spoznanju banko in svoje srce v konkurz. O procesu, kako je to delo nastalo, in o odnosu pisatelja do svoje ustvaritve, ne morem govoriti. Predaleč bi me zavledilo. Vsako globlje delo je duševno nemalo zapleteno. A če bo kdo slučajno ugledal v njem svoj obraz ali samo del svojega obraza, tedaj ga moram filmsko opozoriti, da so vse osebe izmišljene. S tem pa ne mislim reči, da je izmišljen tudi on. V zrcalo se pogleda vsak po svoje in če ugleda kdaj spak, zrcalo vendar ne more biti vselej krivo.

Tudi ti praviš, da sem v seciranju človeškega srca krut in da sem v prejšnjih delih hotel izbiti vse drhtljaje bolečin. Kako gledam na človeka, na to neboljajo kreature v tem svojem novem delu? Da, kako jo gledam. Ta pogled sem dal v knjigi »neverjetnemu advokatu«. Ta advokat gada človeka s suvereno voljo lastne poštenosti zavedajočega se pravičnika, ki ni prav nič mehkužen. Človeka, ki ji praviš tudi »neboljena kreature«, gleda zdaj z viška, zdaj visoko k njemu, kadar stoji

nad njegovim sfinim hotenjem po sreči. Leže bi poljubil gobavca, nego dal lopovu roko.

Kaj sem skušal povedati v »Nikodemovi ženi« o človeku? So stvari, ki jih v ta razgovor ne morem vpeljati, a mislim, da bo dovolj, če ti odgovorim: Človek ne sme zahtevati od življenja preveč, če mu ima dati malo ali celo nič!

Mislim, da pisatelj ne sme izgubiti vere v človeka nikdar — je vrtil reporter nadalje — kajti, če jo izgubi, ali potem sploh lahko še piše? Nekateri so te proglasili za pesimista, skeptika itd. Toda, zdi se mi, da si optimist in da je tem večji optimist sleherni pisatelj, čim več piše. Če vidiš v življenju tudi temnejše barve, če zaideš v globoke, kamor nekateri ne upajo, men, da v strahu pred resnico, ga vseeno lahko še ljubiš? In človek je tudi pri vsej svoji neznanosti vreden ljubezni?

— Da nadaljujem: Da, človek ne sme zahtevati od življenja preveč! Takole se je Nikodem — junak v romanu — spričo svoje lepe črepinje zavedel lastne neboljenosti, ki je ni mogel podpreti ne z zlatim ne z živim teletom. Sam praviš, da si nekateri v strahu pred resnico ne upajo zabresti v globoke človeškega zla. Da, mnogo sem tvegal prej, pa tudi zdaj. Ali je pa človek spričo vse svoje neznanosti še vreden ljubezni, je vprašanje časa, moči in — kakšno neznanost misliš. Srečal sem čudovite ljudi, ki so doživeli kljub vsej svoji notranji veličini trenutke, ko niso zmogli nič ljubezni, da bi udušili v sebi vihar nad storjeno krivico. Če misliš, da prav pisatelj ne sme izgubiti nikoli vere v človeka, je to tvoje mnenje, ki ti dela čast. Meni se pa zdi, da jo časih kar lahko izgubi, pa bo zvest svojemu idealu, odnosno etosu, lahko še pisal. Ne gre toliko za vero v človeka, kolikor za tiste sile v svetu, ki človeka ustvarjajo. Saj imaš dobe, ko človeka skoraj ni bilo, skoraj da ga ni bilo niti za vero vanj, pa se je lepega dne vendarle prebudil kje otrok, ki je tenko poslušnil vsemu cinizmu.

Reporter se ni bil zadovoljen: Reči bi bilo treba še nekaj o kulturnem poslan-

stvu knjige, pisateljevega dela itd, kakor navadno ob takih prilikah. Hočem reči, da se slovenski pisatelj gotovo v polni meri zaveda, kako potrebno je njegovo delo, ne glede na to, kako ga sodobniki ocenjujejo. Sicer se pa pisatelj menda ne more odpovedati nagibom, ki vodijo njegovo delo, ga silijo delati, da bi odložil pero samo zaradi tega, ker »trenutno ni aktualno pisati« ali »ko je toliko drugih važnejših problemov od pisateljevega dela in izdajanja knjig«?

— Mislim, da sem že s prejšnjim odgovorom tudi že odgovoril na vprašanje o kulturnem poslanstvu knjige in vsa bit mi vleva, da mi tega poslanstva ni treba še posebej poudarjati. Človek ne živi samo od kruha, narodi ne samo od kmetstva, ljubljenež v svojo ped zemlje. Če je komu več za pet jaje, prav naj da zanje kolikor more, a če mu do slovenske knjige ni nič, če mu ni mar notranje rasti naroda, tedaj naj ne zahteva za sebe ne spoštovanja, ne umske niti srčne kulture. A teh je zelo malo. Tiste sile v svetu, ki ustvarjajo človeka, ustvarjajo tudi slovenskega čitatelja in slovensko knjigo, ki ji še ni najslabše postlano.

Tako vidiš, ljudje govore o meni to in ono, obračajo in obračajo, jaz pa časih kaj obrnem. Govorili so, praviš da sem pesimist, da sem skeptik itd. Na imajo svoje veselje. Jaz imam svojega. Če ne bi bil optimist, poln tvoje vere v človeka, poln zaupanja v dobre sile v svetu, bi me več ne bilo.

Ko je bil reporter še zamišljen nad vsem tem, kar mu je razodel pisatelj, se je spomnil, da bi morda kdo hotel slišati še besedo slovenskega založnika, kajti, končne je zalaganje knjig v teh časih tudi dejanje in zanj je treba še nekaj več kakor le pogum in denar: tudi zavest, kaj si dolžan kulturi, če ti daje tudi kruh za telo. Kresalovo knjigo je založila založba »Hram«.

Obnovite naročnino!

Ureditev kreditnega poslovanja

Ljubljana, 24. decembra.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je glede na odredbe, veljavne v drugih pokrajinah kraljevine za zaščito štednje in za ureditev kreditnega poslovanja, ter glede na potrebo sistematičnega sodelovanja z inspektoratom za zaščito štednje in dajanja posojil, ki je kot državni organ odgovoren za ureditev denarnega poslovanja na vsem državnem ozemlju, izdal naredbo o predpisih za ureditev kreditnega poslovanja v Ljubljanski pokrajini. Ta naredba določa naslednje:

Zbiranje prihrankov v kakršni koli obliki ter dajanje posojil, so posli običnih koristi. Vsi v Ljubljanski pokrajini delujoči zavodi, ki zbirajo prihranke ter dajejo posojila, naj si jasno in nedvoumno ali zasebnopravnega značaja in se upravlja redno ali izredno, so podrejeni nadzorstvu tega komisariata.

To nadzorstvo opravlja »Nadzorstveni urad za zaščito štednje in dajanja posojil«, ki ima svoj sedež pri podružnici: zavoda Banca d'Italia v Ljubljani in se je sestavljal iz funkcionarjev te banke ter funkcionarjev omenjenega inspektorata. Ta urad

ima pravico stopiti v zvezo z denarnimi zavodi, kakor tudi z vsemi javnimi in zasebnimi ustanovami, zavodi javnopravnega značaja in korporacijskimi uradi ter zahtevati poleg sporočil in podatkov, ki so mu potrebni, tudi njih sodelovanje pri opravljanju svojih poslov in za potrebno vzporeditev z osredinjenimi organi.

Dejanja, ki zadevajo ustanovitve, združitve, spojitve, likvidacije, prevzem in odstop aktiv in pasiv, povečanje ali zmanjšanje glavnice, začetek ali ustave poslovanja, prevzem likvidacij ali nadaljevanje poslovanja ter vseh vse, kar se nanasa na spremembo gospodarskega in premoženjskega položaja zavodov, mora predhodno odobriti Visoki komisariat, sicer so izvršeni ukrepi neveljavni.

Tudi če bi se prošnja ne predložila, pa bi se pokazala potreba, se lahko na predlog nadzorstvenega urada z odlokom Visokega komisariata izvršijo vse dejanja iz prednjega odstavka.

Ta naredba je objavljena v »Službenem listu« 20. t. m. in je na ta dan stopila v veljavo.

Ustanovitev Pokrajinskega podprernega fonda

Ljubljana, 24. decembra.

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odreja na podstavi kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291 in snaturajo za potrebno, da se obče podporno delo v območju pokrajine vzporedi in poenoti:

Cl. 1. Bi Visokom komisariatu se ustanovi Pokrajinski podporni zavod. Zavodu je namen, podpirati po krajevnih odborih, ki se ustanovijo v občinah pokrajine, posameznike in rodbine, ki so v posebno težavnih razmerah.

Cl. 2. Pokrajinski podporni zavod vodi upravni odbor, sestavljen iz predsednika, ki ga imenuje Visoki komisar, in iz tehle članov: enega predstavnika Zveze bojevnih fašijev, pokrajinske zaupnice Ženskih fašijev, ljubljanskega župana ali njegovega odposlanca, pokrajinskega zdravnika, načelnika oddelka za socialno skrbstvo pri Visokem komisariatu, predsednika Pokrajinske zveze delodajalcev, predsednika Pokrajinske delavske zveze, predstavnika Prehrambenega zavoda Ljubljanske pokrajine.

Cl. 3. Zavod deluje podporno po občinskih podpornih odborih, ki jih vodijo predsednik in dva do štiri člani, izbrani izmed posebnih prikladnih oseb, spadajočih po svojem bivališču ali po sedežu svoje gospodarske delavnosti v zadevno občino. Ljubljanski občinski odbor imenuje Visoki komi-

ser, odbore drugih občin pa krajevno pristojno politično okrajno oblastvo.

Cl. 4. Pokrajinski podporni zavod dosega svoj namen: a) z morebitnimi dohodki imovine, b) z vsotami, ki mu jih daje na razpolago ministrstvo, c) s sredstvi, ki mu jih eventualno nakaže Visoki komisariat, d) z vsotami, določenimi v občinskih proračunih, ki se odstopijo zavodu, kolikor zadevajo občno pomoč, d) z morebitnimi naklonili ustanov in zasebnikov in z raznimi drugimi dohodki.

Cl. 5. Navodila za upravo in računovodstveno poslovanje Pokrajinskega podprernega zavoda se izdajo s posebnim pravilnikom.

Cl. 6. Nikakršne spremembe ni, kar se tiče delovanja in poslovanja že obstoječih javnih podpornih in dobrodelnih ustanov s posebnimi nameni, in ostanejo nespremenjene tudi naloge občin, kolikor jih ne prevzame novi zavod, kateremu se odstopi tisti del podpornih skladov po občinskih proračunih, ki se določijo vsako leto za občno pomoč, spadajočo odslej v pristojnost Pokrajinskega podprernega zavoda.

Cl. 7. Ta naredba stopi v veljavo na dan objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 17. decembra 1941-XX.

Visoki komisar Emilio Grazioli

Dostavljanje živilskih nakaznic

Ljubljana, 24. decembra.

V torek, 23. decembra t. l. bo mestni preskrbovalni urad v Ljubljani pričel dostavljati živilske nakaznice za mesec januar 1942. Za ta mesec je izdana samo ena vrsta živilskih nakaznic, za ročne in težke delavce pa so posebej dodatne nakaznice in sicer za ročne delavce manjše, za težke delavce večje. Na vsakem potrdilu, ki ga podpiše prejemnik živilskih nakaznic, je označena dodatna nakaznica za ročnega delavca s št. I, za težkega delavca pa s št. II. Posebej opozarjamo, da dobe gospodinj, gospodinjse pomočnice, postrežnice natakariji in natakarije po najnovejši odredbi samo običajne živilske nakaznice brez kakršnih koli dodatkov in jih torej ni smatrati kot ročne delavce. Najtežji delavci bodo samskrat dobili samo dodatke težkih delavcev, tekmo meseca januarja pa bodo dobili še ostanek dodatka, ki jim pripada.

Mestni preskrbovalni urad je ukrenil vse potrebno, da bodo vsi potrebni pravno dobili živilske nakaznice, prosti pa družinske glavarje, ostrova njih odrasle člane, naj bo vsaj en odrasel član družine v časih dostavljanja doma. Družinski glavarji

ji morajo pripraviti pravilno izpolnjene glave živilskih nakaznic za mesec december, ko so prej odrezali vse ostale odrezke. Dalje je treba plačati za vsako živilsko nakaznico 30 centesimov. Enako ceno je treba plačati tudi za vsako dodatno nakaznico za ročne oziroma za težke delavce. Ročni oziroma težki delavci bo tedaj za obe nakaznici plačal 60 centesimov.

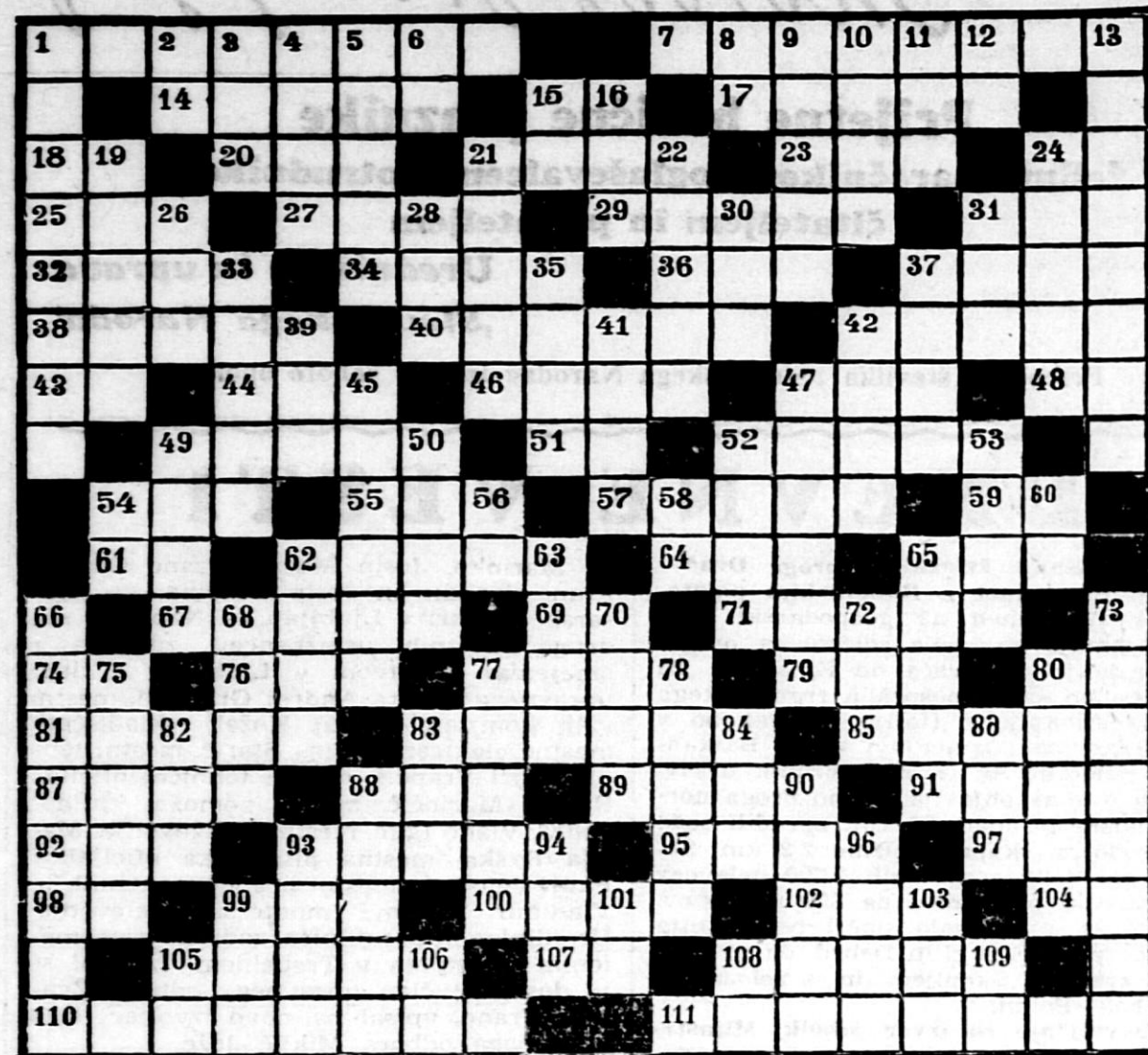
Ce dostavljalec ne bo našel doma družinske glavarja oziroma odraslega člana družine, ki bi lahko prevzel živilske nakaznice, bo pustil na vratih opozorilo, kdaj se bo ponovno oglašil. Če tudi tedaj ne bo nikogar doma, bo izročil živilske nakaznice hišnemu gospodarju oziroma upravitelju hiše, ki bo pa seveda moral imeti pripravljene glave živilskih nakaznic in denar. Dostavo živilskih nakaznic hišnemu gospodarju oziroma upravitelju bo vročeval s posebnim opozorilom označil na hišnih vratih.

Vse reklamacije pa bo mestni preskrbovalni urad sprejemal izključno šele od 2. januarja 1942. dalje.

IZPREMEMBA

— Ali se z možem dobro razumeta? — Kakor se vzame. V zakonu se je močno izpremenil. Preden sva se vzela, mi je vedno govoril o tem, kar se je godilo v njegovem srcu. Zdaj mi pa govori vedno le o svojih jetih.

Križanka

Besede pomenijo

Vodoravno: 1. štajersko mesto, 7. mnog. velik obsežen, 14. hrvaški pisatelj (*1879), 15. bog sonca, 17. elektroda, 18. reka v Italiji, 20. vrsta konjskega teka, 21. je včasih oblačno, včasih jasno, 23. žensko kinstno ime, 24. kratica za sveti, 25. zaimek dvojnice, 27. padavina, 29. japonsko mesto, 31. veznik, 32. ne reagira na zvok, 34. vodna žival, 36. moško krstno ime, 37. se uporablja pri varjenju piva, 38. prebivalec Lazia v starem veku, 40. domača žival, 42. letni zapis, 43. okrajšani veznik (poe.), 44. značilna oblika, 46. turški uradnik (množ.), 47. oseba iz opere »Ero z onoga sveta«, 48. znak za kovino, 49. fant okoli desetega leta, 51. italijanski spolknik, 52. hudobnost, zlobnost, 54. drevo, 55. moško krstno ime, patron cerkve v ljubljanski okolici, 57. drag kamen, 59. predlog, 61. reka v Sibiriji, 62. zdravišče na Hrvaškem, 64. je namenjena predvsem pešcem, 65. življenjski znak, 67. grič pri Beogradu, 69. del kolesa, 71. mesto v Baltiku, 74. igralna karta, 76. na, glej, 77. vitek, uh, 79. nerabilen, 80. kratica za fantovski oisek, 81. kos lesa, 83. vas pod Semičem, 85. barve, ki jo je največ v prirodi, 87. glasbilo, 88. reka na Hrvaškem, 89. zaključek molitve, 91. turški sodnik, 92. mati človeštva, 93. le eden, 95. jezero v Sibiriji, 97. žepno orodje, 98. predlog, 99. časovna enota, 100. menični porok, 102. glasbeni izraz, 104. glej 15. vodoravno, 105. začetak tekmovalca, 107. zlato (franc.), 108. posmrtno bivališče, 110. smov, 111. običajno, kakor vedno.

Navpično: 1. postaja med Celjem in Mariborom, 2. učenje, priprava, 3. premikanje tekočine, tudi sile, 4. pašniška zel, 5. gora v Dalmaciji, 6. nemški zaimek, 8. kazalni zaimek, 9. iste vrednosti, 10. tekočina, 11. žensko krstno ime, 12. italijanski spolknik, 13. recept, pouk za pripravljanje, 15. kartaški izraz, 16. finko mesto, 19. glasilce slabega vremena, 21. indijski knez, velik bogataš, 22. začini, 24. velik kamen, 26. izraz pri nogometni igri, 28. del cigarete, 30. oče, 31. mesto v italijanskem delu Južne Tirolske, 33. nagel, uren, 35. svetopisemska oseba, 37. domišljavec, 39. ni niti malo, 41. moško krstno ime, 42. Mojzesov brat, 45. del človeškega oblačila, 47. odličnik, najboljši izbran, 49. era, razdobje, 50. »vrvica« ozgljarjev, 52. sestanek, zborovanje, 53. pribežališče, 54. obika pomenože glagola, 56. oziroalni zaimek, 58. upanja, 60. vzklík, 62. izbljuvek vulkana, 63. prevozno sredstvo, 65. prispevek državi, občini itd., 66. zapreti s ključem, 68. znanost, 70. ptica, 72. prevozno sredstvo, 73. oznamotiti, slabo govoriti o kom, 75. sadje, 77. žensko krstno ime, 78. turški preporoditelj, 80. moško krstno ime, 82. znak sklenjene kupčije, 83. zaimek, 84. gora znana iz avstrijsko-srbskih bojev v svetovni vojni, 86. industrijska rastlina, 88. prevrati, puči, 90. smoter, cilj, 99. vrtna stavba (množ.), 101. površinska mera, 103. zverina, 105. kratica za starijsi, 106. kazalni zaimek, 108. predlog, 109. italijanski spolknik.

Rešitev prejšnje križanke

Vodoravno: 1. koliba, 6. mu, 8. amen, 9. Bari, 11. Peter, 13. Don, 14. ilo, 15. opeka, 17. to, 18. eden, 19. otok, 20. pe, 21. luk, 23. vekat, 25. politik, 27. reforma, 28. en, 30. Tibet, 31. ti, 32. ri, 33. anilin, 35. Eton, 36. di, 37. julij, 41. denaren, 43. Ren, 44. arena.

Navpično: 1. kapital, 2. omelo, 3. leto, 4. ine, 5. ab, 6. urok, 7. minaret, 10. Aden, 12. rodovitien, 16. peketati, 18. et, 19. okovi, 20. paketi, 22. upotiti, 24. ki, 26. lohanje, 29. Nira, 32. redar, 34. Loire, 38. Uana, 39. Lar, 40. jen, 41. D(ruštvo) N(arodov), 42. na.

Zaposlenost v novembru

Ljubljana, 24. decembra.

Zavod za socialno zavarovanje Ljubljanske pokrajine v Ljubljani je izdal izkaz statističnih podatkov o zavarovanih v novembru. Povprečno je bilo zavarovanih v novembru skupaj 25.788, pri ZSZ (Zavodu za socialno zavarovanje) med tem ko jih je bilo oktobra 27.512. Pri vseh zavodih skupaj je bilo zavarovanih novembra 30.421 zavarovancev, in sicer 1654 manj kakor oktobra.

Odstotek bolnikov je znašal za vse zavarovance 2,56 in je bil za 0,19 višji kakor v prejšnjem mesecu. Povprečna dnevna zavarovana mezla je znašala za zavarovance vseh zavodov 18,62 L in je bila za 0,34 lir višja kakor prejšnji mesec. Skupna dnevna zavarovana mezla vseh zavarovancev je znašala novembra 566.429,3 L in je bila za 19.832,8 lir manjša kakor oktobra.

Do večjih sprememb v zaposlitvi v posameznih strokah je prišlo v stroki »gradnje železnice, cest itd.«, pač le zaradi nastopa zime. V tej stroki je bilo zaposlenih oktobra skupaj 3228 zavarovancev, novembra pa 2209. V stroki »gradnje nad zemljico (visoke gradnje)« je bilo zaposlenih oktobra 2346 delavcev, novembra pa 1850. Hišne služinčadi je bilo zaposlene oktobra 3532, novembra 3578. Ta stroka šteje največ zavarovancev. V kovinski stroki je bilo zavarovanih oktobra 1639 delavcev in nameščencev, novembra pa 1676, torej še celo nekoliko več kakor prejšnji mesec. Tudi tekstilna stroka izkazuje ma'hen porast. Oktobra je štela 1189 delavcev in nameščencev, novembra pa 1258. Gozdno-žagarska industrija izkazuje manjše nazadovanje: oktobra je bilo zaposlenih skupaj 2043 delavcev in nameščencev, novembra pa 1808. V splošnem pa ni bilo znatnih sprememb v zaposlitvi v posameznih strokah.

Insertiraj v »Slov. Narodu«

Motiv Grosuplje želi vsem svojim čitateljem srečen Božič!

Prijetne božične praznike

želimo naročnikom, oglaševalcem, sodelavcem,
čitateljem in prijateljem

Uredništvo in uprava
„Slovenskega Naroda“

Prihodnja številka „Slovenskega Naroda“ izide v soboto opoldne

DNEVNE VESTI

— Podaljšanje železniške proge Drač—Elbasan in promet z Balkanskim polotokom. Velik pomen na gospodarski drog nove Albanije bo imela železniška proga ki jo gradijo od Drača do Elbasana. Ta proga ne bo samo pospešila trgovinskega prometa Albanije z Italijo, temveč bo v korist trgovinski izmenjavi vsega Balkanskega polotoka in zainteresiranih držav. »Eco di Roma« objavlja, da bo proga normalne širine in dolga 83 km; zgradili bodo šest prodorov skupne dolžine 2,2 km. Sedaj je pri delih zaposlenih 1.200 delavcev in so stroški predvideni na 330 milijonov. Obenem se proučujejo načrti podaljšanja železnice proti Strugi in Debru, da bi tako dobila zvezo s Skopljem in z železniško progo Niš—Solun.

— Dovoljenje za izvoz jabolk. Ministrstvo za zamenjavo in valute je v sporazumu z državnim direktorijem Fasištske stranke sklenilo, da ne bo uporabilo o izvoznem sezono jabolk 1941-42 določbo o količinah predvidenih za izvoz. V veljavni ostane še v naprej popolna prepoved izvoza jabolk.

— Kozjereja v Italiji. Zadnje štetje domačih živali v Italiji je ugotovilo, da so na dan šteta redili 1.829.000 koz. Najvišje število koz so redili na Sardiniji, kjer so jih našli 426.000. Na Siciliji jih je bilo 327.000, v Kalabriji 241.000, v Campaniji in Pugliji po 120.000 in v Lucaniji 109.000. Sledi Piemont z 91.000, Abruzzi in Molise z 80.000, Benečija in Lajaz z 61.000, Lombardija z 57.000 in Tridentska Benečija s 44.000 koz. V ostalih pokrajinah je bilo število koz manjše od 25.000.

— Dolžina železniške mreže, ki jo uporablja zasebna industrija, 31. oktobra 1940, je merila železniška mreža, ki jo je v Italiji uporabljala zasebna industrija za svoje potrebe, 5.943 km. Od te dolžine je bilo 2.785,4 km normalnotrčnih, 3.157,6 km pa ozkotrčnih. Istega dne je na 1.787,1 km proge uporabljala zasebna industrija kot pogonsko sredstvo elektriko.

UPORABLJAJTE „JANJA“ KREMO!

— Predstavniki ustaške mladine na Slovenskem. Poročilo smo že, da so predstavniki ustaške mladine pod vodstvom svojega voditelja prof. Oršanića odstopali na obisk slovaški Hlinkovi mladini. Potovanju prof. Oršanića in njegovega spremstva so slovaški listi posvečali največjo pozornost. Hlinkovi gostje so med drugim obiskali Hlinkin rojstni kraj Černov, dalje Ružomberk, Domarovsky Jasjine in Visoke Tatry. Povsod, zlasti pa v Bratislavi, so Slovaki sprejeli svoje hrvatske brate kar najpriazneje.

— V Banja Luki grade nov vodovod. Banja-luško mestno poglavarstvo je te dni izdelalo proračunski osnutek za prihodnje leto, ki pa ga mora odobriti še finančno ministrstvo v Zagrebu. Novi proračun znaša skoraj 21 milijonov kun in je od lanskega leta za več kakor 7 milijonov kun višji. Od pomembnejših del, ki jih namereva izvršiti mestno poglavarstvo v Banja Luki v prihodnjem letu, je najpomembnejša gradnja novega vodovoda, ki je zanj ministrstvo za promet in javna dela že odobrilo vse potrebne načrte.

— 150 novih ljudskih šol na Hrvaškem. Hrvatsko prosvetno ministrstvo je izdelalo načrt za postopno izgradnjo 150 novih ljudskih šol v političnih okrajih Ljubuški, Mostar, Stolac, Konjice, Livno, Tomislavgrad, Prozor, Travnik in Bugojno.

— Promocija. V tisk je bil promoviran za doktorja prava na univerzi v Ljubljani g. Marjan Sober iz Ljubljane. Cestitamo! — Iz »Službenega lista«. »Službeni list za Ljubljansko pokrajino« št. 102, z dne 20. decembra 1941-XX, objavlja navedbe Visokega komisarja: ustanovitve Pokrajinskega podpornega zavoda in predpise o ureditvi kreditnega poslovanja v Ljubljanski pokrajini ter odločbe Visokega komisarja: postavitev družbe Standard Vacuum Oil Company of Jugoslavia pod sekvester in imenovanje sekvestra in postavitev družbe Singer Machine Company pod sekvester in imenovanje sekvestra.

— Razpisna služba občinskega tajnika. Občina Stari log, okraj Kočevje razpisuje pragmatično mesto občinskega tajnika in blagajnika. Prošnje je treba vložiti v 30 dneh.

— Standard Vacuum Oil Company pod sekvestrom. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odloča: Vse in vsakršno poslovanje družbe Standard Vacuum Oil Company of Jugoslavia s premočninami in nepremičninami v Ljubljanski pokrajini se postavlja pod sekvestro in se imenuje za sekvestra g. Josip Matcovich. Poslovanje se sme nadaljevati pod sekvestrovim vodstvom. Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v »Službenem listu za Ljubljansko pokrajino«.

— Družba Singer pod sekvestrom. Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino odloča: Vse in vsakršno poslovanje družbe Singer Machine Company, podružnice Ljubljanske s premočninami in nepremičninami v Ljubljanski pokrajini se postavlja pod sekvestro in se imenuje za sekvestra g. dr. Attilio Apollonio. Poslovanje se sme nadaljevati pod sekvestrovim vodstvom. Ta odločba je takoj izvršna in se objavi v »Službenem listu za Ljubljansko pokrajino«.

— Iz združnega registra. Ustanovljeni in v zadrugi register vpisani sta bili dve novi zadruzi: Nabavna, prodajna in proizvajalna zadruga mesarjev v Ljubljani, zadruga z omejenim jamstvom s člani upravnega odbora: Ivan Javornik, Franc Rezar, Janko Osenar, Anton Gregorc, Jo-

že Marinko, Josip Musar, Franc Ocvirk, Franc Jagodic in Josip Benčina, vsi mesarski mojstri v Ljubljani; in Nabavna za druga mestnih uslužbencev, zadruga z omejenim jamstvom v Ljubljani; s člani: upravnega odbora Andrej Grasselli, mestni višji komisar, Alojzij Koželj, skladiščnik, mestne elektrarne, Ciril Starič, mestni tehnik, Ciril Vrančič, mestni tehnični oficij, Rudolf Marinič, mestni pomožni, knjigovodja, Vlado Iglič, mestni knjigovodja, Marija Ryška, mestna pisarniška oficijalka, Pavel Jeločnik, mestni pogodben; tehnik in Vladimir Vadvon, monterski delovodja Hranilnica in posojilnica, zadruga z omejenim jamstvom v Trebelnem. Izbrisan se je dosedanj član upravnega odbora Zgornji Franc, vpisal pa novo izvoljeni član upravnega odbora Mikljič Jože.

— Iz trgovinskega registra. Industrijski in gradbeno podjetje Anton Res: vpiše se prokurist Josip Vasiljev iz Spod. Zadobrave. Splošno Jugoslovansko bančno društvo d. d. podružnica Ljubljana: Izbrisan se prokurist in namestnik šefa podružnice Leo Gordan. Tovarna kranjskega lanenega olja in firme Hrovat & Komp. Ljubljana: Vpišeta se nova družbenika dr. Ljiljana Tatjana Hrovat omejena Gogala, so-proga strojnega inženjerja in ing. Evgen Gogala, strojni inženjer, oba v Ljubljani; Ilija Goleš in Valentin Radočaj, javna trgovska družba v Novem mestu je bila zaradi smrti družbenika in opustitve obrata izbrisana iz trgovinskega registra.

— Na Polževem smuka ugodna. Prav posebno muhast je bil zadnji sneg, ki je zapadel samo v enem delu Dolenjske in sicer med Smarjem in Stično. Do Smarja je zemlja skoraj gola, od Stične naprej je pa komaj pobeljena. Največ snega je po hribih okrog Višnje gore. Na Polževem ga je dobrih 25 cm. Ker je pritisnil mraz, je sneg suh, za smuko ugoden, tako da bodo imeli smučarji za božične praznike vsaj nekaj zimske radosti.

— Novi grobovi. Danes teden popoldne so položili na pokopališču pri Sv. Križu k večnemu počitku malega Petricka Domelca, ki žalujejo za njim roditelja Jela rojena Fetičhova in Pavel ter bratec Marko. — Včeraj je pa položila Juvanova rodbina na Rakovo k večnemu počitku svojega ljubljenskega Igorčka. V Ljubljani je umrl včeraj železničar v pokloju g. Alojzij Podgornik. Pogreb bo danes ob 14.30 izpred cerkve v Dravljah na oddolno pokopališče. V Kranju je umrla 14. t. m. gošpa Jožica Bišof rojena Sitar. Pokopali so jo v tork. 16. t. m. Pokojnikovega blag spomin, teško prizadetim svojcem naše iskreno sožalje!

— Pri apelacijskem sodišču v Ljubljani je napravil g. dr. Pogačnik Feodor advokatski izpit.

— Pozdravi naših ujetnikov. Rdeči križ obvešča svoje ujetnike, ki so v taboriščih v Italiji, da bo rimska radjska postaja te dni v večerni oddaji sporočala pozdrave naših ujetnikov. Točna ura oddaje ni znana.

— Dve nesreči. Včeraj so prišli v ljubljansko bolnico dva ponesrečena. Franc Rus, 25letni gozdni delavec iz Vidma—Dobropolje se je ponesrečil pri podiranju dreve; drevo mu je padlo na desno nogo in mu jo zlomilo. — Matija Primožič, 31letni posestnik iz Grahova pri Cerklji je ranjen na glavi. Popravil je verigo ki je spenjala drva na vozu; veriga je spodletela in ga močno udarila po glavi.

— Opozorjamo naše čitatelje na današnji oglas knjižnih zbir za malečke in za odrasle. Posebej moramo poudariti to, da smo mislili na naše zveste naročnike s tem, da nudimo vsem naročnikom »Slovenskega Naroda«, »Jutra« in »Domovine«, ki imajo naročnino poravnano do konca tega leta, božični in novoletni popust v višini 20 odstotkov, ko naročajo ali kupijo knjige pri naši upravi; naši novomeški naročniki uživajo isti popust pri naši podružnici v Novem mestu.

— Gospodinj, naročite takoj Gospodinj-ski kolekar za leto 1942. Cena 20 lir. Dobi se v Knjižarni Tiskovne zadruge v Ljubljani, Selenburgova ul. 3.

— Zasebni plesni pouk — začeti št. 1 in nadaljevalni. Informacije pri mojstru Jenku v »Nebotičniku«, četrto nadstropje.

Iz Ljubljane

— Iz Silarskega razstava Debnjak - Jaka - Mihelč v Jakopičevem paviljonu bo odprta do 2. januarja. Glede na izredno lep uspeh, so se silkarji odločili, da podaljšajo razstavo do 2. januarja in bo zaprta edino na božični dan. Vabimo vse ljubitelje umetnosti, da si razstavo v božičnih praznikih ogledajo.

— Iz Božični program v »Veslem« februar je zanimivost za stare in mlade. Vsebuje poleg božične igre tudi veselo akrobatično, smešno enodejanko, petje, godbo itl. Pri-srčnega smeja je za praznike dovolj! Na Božič in štefanovo so tri predstave: ob 14.20, 16.20 in 18.30. Po možnosti si nabavite vstopnice že v predprodaji pri naši dnevni blagajni v palači Pokrajinske delavske zveze na Miklošičevi cesti, ki posluje oba dni od 10. uri popoldne neprekinjeno do večera.

— Iz Po novem letu bo zopet redno održal sobodravnik, specialist dr. Stano Vrbovec, Karlovaška cesta 20. Tramvaj-ska postaja. Telefon 34-34. Röntgen — Ob-sevanje.

— Iz Zdravstvo hitrovo in frizerstvo obvešča cenj. občinstvo kakor tudi kmetstvo, da popravljamo svojo prvotno objavo o delov-

LJUBLJANSKI
KINEMATOGRAFI
Predstave ob delavnikih ob 16, 18.15,
ob nedeljah in praznikih ob 10.30
14.30, 16.30 in 18.30

KINO MATICA * TELEFON 22-41
Ljubljana in uroda nesrečne kraljice
Marije Stuart v veselemu
Kraljičino srečo
SARAH LEANDER
Willy Birgel Lotte Koch itd.

KINO SLOGA * TELEFON 27-30
Zabavna filmska komedija, polna ljube-
zenskih zapletov in komičnih scen
Vojvodinja se zabava
Izvrstni belodni program, balet,
melodramsko muzika

KINO UNION * TELEFON 22-91
Klasna filmska drama
Zoročena
Zaradi izredne dolžine filma predstave ob
praznikih in v nedeljo
ob 10.30, 14.15 in 18.30 uri
Na Sveti dan šopof. predstava odnada!

KINO MOSTE
Za Božič, štefanovo in v nedeljo ob 14.
16 in 18. ter vsak delavnik počasnici
od 25. decembra, od 17 ure neprekinjeno

Alkazar
Fosco Giachetti Maria Denis
Največji umotvor grandioznih scen
španske vojne

nem času in sicer takole: 26. t. m. na dan
sv. štefana se obratuje samo od 8 do 12
ure popoldne, popoldne zaprto; v nedeljo
28. t. m. se sploh ne obratuje. 588-n
— Iz za praznike toči priznana najboljša
vrednotna ...
rizling, rebula, chianti itd. po 9 lir gestilna
LOVŠIN. 582-n

— Iz Mestna plinarna bo v proslavo 80-
letnice svojega obratovanja napravila v
stiri že dograjene st. vaneke niše k
ima vsaka po štiri stanovanja, plinsko na-
peljavo v kuhinje in kopalnice skoraj brez
plačno in sicer pod naslednjimi pogoji: 1
če se hišni gospodar pravno veljavno za-
veže, da bo 60 mesecev plačeval mestni pla-
narni od vsakega stanovanja po 15 L, po-
čeni s tistim mesečem, ko bo plinska in
stalacija izvršena, in 2. če se sedanj in
jemniki stanovanj prijavijo za rabo plina
Pismene prijave hišnega gospodarja s so-
podpisanimi najemniki stanovanj je treba
vložiti do 15. januarja 1942.

KINO MOSTE ALKAZAR

— Iz Za božično revnini otrokom sta da-
rovala g. Avgust Agnola, trgovec s Tyr-
ševe ceste, 1000 L, g. Viljem Nemenz, ra-
vnatelj pivovarne Union, pa 2000 L. Za
mestne reveže so darovali: g. Jožica in g.
Joško Šubert, obratovodja kemije tovar-
ne v Mostah, 250 L, g. Rezi Zalaznik
restavracija pri »Sestici«, 300 L, rodbini
Rudolf in Černigoj pa 100 L v počastitev
spomina pok. g. Viktorja Medena. Mestno
poglavarstvo izreka vsem dobrotnikom
mestnih revežev najtoplejšo zahvalo tudi v
imenu podpiranih.

— Iz Šivilje bodo imele svoj sestanek dne
28. decembra ob 10 dop. v Pokrajinski de-
lavske zvezi, Miklošičeva 22/I soba 3. Vabi-
mo vse šiviljske pomočnice, da se tega se-
stanika, ki je izredno važen, polnoštevilno
udeležijo.

— Iz Vse trgovce in peke, ki so prejeli
moko iz skladišča mestnega preskrboval-
nega urada, obveščamo, da bo mestni pre-
skrbovalni urad prevzemal prazne vreče
samo še 27. t. m. v skladišču g. Vidmarja
v Gradšču. Po tem roku urad ne bo spre-
jemal nobenih vreč od moke ter bodo kav-
cije zapadle.

— Iz Zahvala. Oddelek za oblačila Rde-
čega križa v Ljubljani se tvrdi F. I. Go-
ričan, Sv. Petra c. 29, najtopleje zahvaluje
za naklonenost, ki jo je pokazala s tem
da je imenovanemu oddelku brezplačno od-
stopila v uporabo prostore za šivalnico.

Sportni pregled

Tekme X. kola italijanskega prvenstva

Italijansko nogometno prvenstvo se na-
daljuje prihodnjo nedeljo in so na sporedu
v diviziji A naslednje tekme:
v Modeni: Modena—Fiorentina, v Napo-
liju: Napoli—Livorno, v Bologni: Bologna
—Ambrosiana, v Torinu: Juventus—Lazio,
v Genovi: Genova—Liguria, v Rimu: Ro-
ma—Torino, v Milanu: Milano—Triestina,

v Bergamu: Atalanta—Venezia.
Divizija B pa bo nastopila takole:
v Vicenzi: Vicenza—Spezia, v Vilmu:
Udinese—Prato, na Reki: Fiumana—Bari,
v Lucchi: Lucchese—Savona, v Novari: No-
vara—Alessandria, v Sieni: Siena—Pro-
Patria, v Bresciji: Brescia—Pescara, v Lo-
diju: Fanfulla—Padova in v Pis: Pisa—
Reggiana.

Bradlova zmaga na prvi letošnji
skakalni tekmi

Na Hochkonigu so v nedeljo otvorili le-
tošnje smučarsko skakalno sezono. Sode-
lovali so nekateri najboljši skakači Vzhod-
ne marke. Uveljavil se je Bradi z dvema
skokoma na 34 m in pustil za seboj Hölla
in Kralingerja. Podrobna klasifikacija pr-
ve trojice je bila naslednja: 1. Josip Bradi
(34,34) točk 231, 2. Gregor Höll (33,33)
točk 226 in 3. Kralinger (32,32) točk 216.

NEMOGOČE

— Vaše zdravje se boljše. Kmalu se bo-
ste spet smejali.
— O, ne, tisto pa ne.
— Zakaj ne?
— Saj ležim tu zaradi tega, ker sem se
mehljaj dekletu, ki ni bilo moje.

HALO: — HALO:

James vsi ki »DVEML-
LISCIMA« na fine
vrtne pisance in pe-
cene kure, pečenke
sunko, kranjske klo-
base, krvavice in dru-
ga mrzla in topla je-
dila! Kdor hoče dobro
vino piti — mora k
Vinku Ložiču ki »Dve-
ma ribičema« priti.
— Priporočam se za vse
praznike in nedelje:
Šiška, Janševa ulica 3
2081

SPLOŠNO

KROJASTVO

za gospode, dame in
otroke, kakor tudi po-
pravila in obračanje.
Cene nizke, prvovrst-
na izdelava. Istotam
poučujemo

krojno risanje

(najnovejši, brezhibni
kroj). Izdelujemo vse
vrste kroje po meri.
Se priporočamo!
— Ljubljana, Kolodvorska
ulica 18/I, dvor-
šče, ali Copova ulica
št. 10/I, vhod iz Res-
ljeve ceste. 2077

ZA BOŽICNE

PRAZNIKE

pridite v gostilno »Tri
Panjue, Vegova ulica
št. 10. Postreženi bo-
ste z dobriimi vini in
raznovrstnimi jedili.
— Se toplo priporočam
in želim vsem prav
srečne in vesele bo-
žične praznike.
— Tone Huč. 2078

ODEJE

od vate in puha — no-
ve in stare — vam za-
šije. — Ljubljana, Ma-
rijin trg 2/II. 1950

Papirnat

ZAVESE

za zatemnitev po naj-
nižji ceni — stalna v
zalogi

E. Zakrajšek,

tapetnik

Ljubljana, Miklošiče-
va cesta št. 34 —
telefon 48-70.

POHISTVO

po naročilu in vse vr-
ste stolov izdelujem
Politiran oprave in
izvršujem vsa popra-
vila najceneje. — Jo-
sip Zorman, Ljublja-
na, Breg 14. 1063

Premog — drva — oglje

specialno oglje za generatorje
vedno na zalogi pri

Resman Lojze

LJUBLJANA, C. 29, oktobra (Rimska) 21
Telefon 44-90

Praška domača mast

CISTI IN ZDRAVI RANE

DOBI SE V VSEH LEKARNAH

27 1 R. d št 2/41

RAZVESELITE

svoje drage z darilom »Bosca« — zabojem,
ki je v njem 6 steklenic izbranih vin 2
steklenici penečega vina, 1 steklenica kina
vina, 1 steklenica vina »Amaro«, 1 stekle-
nica desertnega vina in 1 čaša češenj v
žganju, povrh pa še nakaznica za posebno

BOŽICNO DARILLO

(listnico, kolo, pribor za jed itd.)

Cena zaboju L 260.—

Zaboje s steklenicami izbranih vin dobite v
DAJ-DAMU, ki vam želi

SREČNE BOŽICNE PRAZNIKE

Na sm dan Božiča bo za počitek
nameščene Daj-dam zaprt. —
Prosimo goste, da to upoštevajo.

DAJ - DAM

Zaboje z izbranimi vini in posebnim božič-
nim darilom dostavljamo po želji tudi na
d o m.

GROSSISTI

IN CONFIZIONI

MASCHILI

troverete ogni vostro
fabbisogno presso
la Ditta:

C. C. TARGIONI

MILANO — Corso

Cercasi

Rappresentante

GROSISTI V MOSKI

KONFEKCIJI

vse potrebe morete
kriti pri firmi

Iščemo zastopnika

ecco la chiave della salute
Evo vam ključ
zdravja

Togal

Najboljši pomočnik
gospodinje pri vsa-
tem čiščenju v
kuhinja.

**Domači
izdelek!**

**CURA INFLUENZA, ZDRAVI HRIPO, NE-
URALGIE, REUMATISMI, VRALGIE, REVMATIZEM
LOMBAGGINE e rapida-
mente ne calm i dolori**

Leh. G. MANZONI & C. - Milano - via Veto, 3

Ej odprite svoj mošnjiček,
saj prihaja že Božiček —
malo boste nam plačali,
mi pa mnogo bomo dali!

Evo Vam pošteno vino:
pri nas rebuljo vsi častimo in vino Volpolicello — pravo, viško
belo, črno, ki zares je zdravo! — V steklenicah nudimo Vam vinska
čuda, ki dobite jih brez truda: sveto Vam bo vino Santo in Castello
di Canelli, — Barbaresco bianco secco, ki Vas vrže daleč v Meko,
— slastno vino je Barolo, vse Vas spravi v dobro voljo, — Gancia asti
spumante in pa Gram spumante, ki se zmaga čvrste in odporne
fante, še Proseco in rdeče in belo Ruffino. — Pijte Soave Frazzante
in vino Liguore, — Florio Marsala in Cincano, ki za družbo je
izbrano. Orivieto, Mirafiore. — Kako izbrani so likerji, razna žganja,
oranzade, malinovec in limonade. — Tudi razna se jedila za Božič
bodejo dobila!

GOSTILNA „PRI LOVCU“

LJUBLJANA — Rimska - Bleiweisova cesta
TELEFON 46-95

Il campionario di biancheria
maschile Vzorce moškega perila

ATILA 1942

verrà presentato coll'inizio
del nuovo anno.

bo razkazal z začetkom
novega leta

RAPPRESENTANTE:

ZASTOPNIK:

Sig. NORBERT PEČAK, LJUBLJANA,
Kneza Kocija ul. 3

"L A P A C E."

S. A. ASSICURAZIONI

E RIASSICURAZIONI

Capitale interamente versato
Lire 10.000.000

Sede Sociale e Direzione:
MILANO, Piazza Cavour No 5

porge i migliori auguri

ZAVAROVALNA IN POZA-

VAROVALNA DELNISKA

DRUŽBA

Popolnoma vplačan družabni
delež Lir 10.000.000

Naš Rožnik in njegova preteklost

Mnogo zanimivega ve povedati zgodovina o tem slikovitem, prijaznem gričku v neposredni bližini Ljubljane

Ljubljana, 24. decembra. Ni ga kmalu kraja v bližini okolice mesta Ljubljane, ki bi bil bolj priljubljen, kakor je Rožnik s šišenskim hribom. Krasen pogled se nam odpira iznad 391 m visokega griča na vse strani. Proti severu kipe gorski velikani Karavank in Kamniških planin, v ospredju se dviga prelepa Smarna gora, a ob njenem vznožju se razprostira rodovitno ljubljansko polje. Proti jugovzhodu se dviga ljubljanski Grad s središčem mesta, a za njim leži široko ljubljansko barje.

O Rožniku je zapisal naš slavnj zgodovinar Janez Vajkard Valvasor: Kakor je med cveticami roza prva, tako preseza Rožnik vse druge gore, glej že na čisti njegov zrak ali pa na mišnost in milobo njegovo. In kako čist je, ko nosi na svoji zeleni glavi cerkev naše ljube Gospe, do katere pride brez najmanjšega truda, ker hriček n. visok. Zato pa ni čudno, da je ta kraj, bolj ali manj obljuben od ranega jutra do poznega mraka. Lepa pota, ki se vije skozi prijetni in mični tiolski gozd so složna in snažna ter ne utrujajo ne otrok ne onemoglih starih ljudi.

Bolnica za gobavce na Rožniku

Na Zgornjem Rožniku stoji čedna, vsem ljubljancem priljubljena cerkev Marijinega obkrožanja. Njen prostor je ka srečno izbran, kajti cerkev se vidi na vsi strani daleč na okoli. Prijazni griček pa je bil nekdanj kraj groze in revščine. V 12 in 13. stoletju je bila po vsej Evropi in Aziji zanešana gobavost. Ker je bila bolezen tako silno nalezljiva, so skrbeli za to, da so gobavce odpravili v posebne hiše ali hiralnice. Kolikor močnejše proce od drugih sloveskih hiralnic. Posebno niso trpeli nobenega gobavca v mestih in trgih. Tako bolnišnica je imela Ljubljana na Rožniku in sicer že leta 1453. V takih zavodih so živeli gobavci pod strogim nadzorstvom ter niso smeli priti v stik z zdravimi. Ako so želeli njih sorodniki z njimi govoriti, so morali imeti od mestne gosposke posebno dovoljenje, ter so se med občevanjem z njimi morali natančno ravnati po objavljeneh predpisih. Oboleli reveži so se vsakomur stidili ter ostajali brez potrebe in zdravnikov. Iz samih gobavcev se je ustalil red sv. Lazarja, ki se je posvetil střežbi bolnikov, toda gotovo samo za kratko dobo. Marsikoga, ki je odhajal od doma v to hiralnico, so spremljali z obredci, občajnimi pri slovesnem pogrebu. Pojemači je pričela ta bolezen s 16. stoletjem v 17. stoletju vsaj po naših deželah ni bilo nič več silitega o nji. Prišla pa je za njo nič manj strahovita bolezen — kuga!

Ko so Ljubljanci čutili, da se oglašala kuga v njih domovih, so zbežali rajši iz mesta, ter si zunanjo na prostem in svojem zraku zgradili koče in bivali v njih, da je kuga minila. V ljubljanskem okolici so bili določeni v ta namen trije kraji, namreč: Spodnje Poljane, Golovec in Rožnik. Posebno priljubljen je bil v tem oziru Rožnik, kjer se je v kužnem času bleskotalo dol v mesto kočača zvrati koče. Kdo bi sočl, da je bil priljubljen Rožnik nekdanj kra, toliko reve in nesreče!

O tem, kdaj so hiralnice na Rožniku podrli omdeno ali je sama razpadla, zgodovina molči. Natančno vemo le to, da je že leta 1507 stal na vrhu Rožnika opuščen grad, s pristavo in sadnim vrtom, last dev plemičev bratov Jurija in Volbena Saurau, ki sta ga istega leta prodala carinskemu uradniku Erazmu Praunwartu. Po leg Saurauvih je imel na Rožniku posestvo tudi Lenart pl. Rambschell, Praunwart je leta 1534. prodal posestvo ljubljanskemu meščanu Antonu Kuchlu, toda ne vsega, zakaj onl del, kjer je stala bolnišnica, je prodajalčeva soproga namenila pred smrtjo časti božji.

Rožniška cerkev in njena zgodovina

Bržčas so sezidali na tem prostoru pomeje, kdaj — ni znano — cerkev. Vse pa, da je stala že leta 1526, ker je morala dati za vojne namene in bakren kelih in tri funte vinarjev. Priprave se tu, da je pred več stoletij živel na tem griču bogajoč puščavnik, ki je zbiral zelišča in z njimi zdravil bolnike. Postavil si je malo kočo, ter v njej častil podobe Marijinega obkrožanja, svetih zdravnikov Kozme in Damijana ter Marije Magdalene. Zgodilo pa se je, da je puščavnik ozdravil bogatega ljubljanskega meščana, ki je iz hvalečnosti za zopetno ozdravljenje dal sezidati na Rožniku kapelico, posvečeno Marijinemu obkrožanju.

Nadvojvoda Ferdinand je dal leta 1602. jezuitom rožniške cerkev z gozdičem pri njej in z dvema podložnikoma. Tedanji ljubljanski škof Tomaž Hren je na to po-

daritev pristal, toda stolni kapitelj se je temu uprl. Vnela se je pravda med jezuiti in kapljem, ki je trajala tri leta. Jezuitom je bil naposled priznan samo podložnik na Rožniku, a cerkev je ostala še nadalje šempetrška podružnica in je imela na Spodnjem Rožniku svojega podložnika, ki je bil hkratu tudi njen cerkovnik.

Z vsjo gotovostjo lahko trdimo, da so prvotno cerkev leta 1740. popolnoma podrli in namestu nje sezidali v letih 1743. do 1746. sedanjo, ki jo je leta 1747. slovesno posvetil knezožof Ernest grof Attems in ki je ostala do leta 1836 šempetrška podružnica, od tedaj pa pripada frančiškanski župaiji. Cerkev na Rožniku, zemljiše ni imela drugih kakor gozd, ki se razteza pod cerkvijo do vznožja gostilne »pod Rožnikom« in nekdanje Drenikovo posestvo. Leta 1786 je gosposka prodala cerkovnikovo hišo, ki je stala na mestu sedanje Cadove gostilne in gozd. Objele tu kupil Jurij Selan za 200 glid pod pogojem, da bo opravljal on in njegovi nasledniki cerkovniške posle tudi nadalje.

V letih 1785 in 1786 je bila cerkev zaprta v smislu odločbe deželne gosposke. Kaj je bilo temu povod, ni znano. Ko so se leta 1809 Francozi bližali Ljubljani, je vladala ukazala cerkev izprazniti in zapreti. Za časa obleganja ljubljanskega gradu po Francozih je cerkev mnogo trpela in je bila po oblegi bolj podobna kakli razvalini kot pa hiši božji. Po odhodu Francozov se leta 1814. cerkev prenovili, da se je mogla v njej vršiti služba božja za katero so skrbeli očetje frančiškani. Leta 1823 so cerkev korenito prenovili. Stroške je poravnalo ljubljansko prebivalstvo. Ker je pa leta 1895 potres cerkev precej razmaja, so jo naslednje leto popravili s pomočjo javnih ustanov in vernikov.

Istega leta so postavili tudi tri nove oltarje. V velikem oltarju je podoba Marijinega obkrožanja, delo Jurija Subica v stranskih oltarjih pa sta sliki sv. Kozme in Damijana in sv. Magdalene obe deli Metzingerjeve. Poleg glavnega vhoda je v zidni dolbini kip nebeske Kraljice, prej je bil v velikem oltarju. V majniku ga še sedaj postavijo tja, ker se opravlja tu majnišča pobožnost.

Nedaleč od cerkvice stoji lična gostilnica, kjer se setalci radi ustavijo, posebno v zgodnjih jutrnjih urah mesca majnika. Od kdaj je že tu gostilna, ni znano, gotovo pa je, da je tu taberna že leta 1823 Anton Babnik.

Najhujši mrz v naših krajih

Najhujše in najvišje temperature v zadnjih deset letih v naših krajih

Ljubljana, 23. decembra. Hude zime se bojimo več ali manj vsi, sicer bi nam hud mrz ne ostal tako dobro v spominu. Že nad deset let govorimo leto za letom o izredno hudi zimi l. 1929. Vselej ob začetku zime se vprašujemo in strahu, kakšna bo. Čprav so mile zime pogosto bolj škodljive kakor hude, vendar se jih veselimo. Mili zimi navadno sledi slabša letina, ker zemlja ni dobro promrznila ter se zrahljala in ker je ozimna slabo prizimila, bodisi zgnila v mokri zemlji ali jo je pa posmrdila slana, ker je ni krla snežna odeja. Večkrat pa sredi mili zimi tudi dolgo hladno in deževno vreme spomladi tako da poljske rastline zaostajajo v rasti. Seveda pa tudi zelo huda zima napravi precej škode. V hudi zimi navadno najbolj trpi sadno drevje. Tako je l. 1929 pozebel mnogo drevja. Tudi predlanskim je zima napravila nekaterim sadjarjem precej škode. V hudi zimi je seveda tudi mnogo večja poraba kuriva, ki si ga ne more preskrbeti vsak dovoli. Fevnejši ljudje se hude zime še posebno boje.

Kakšna bo letošnja zima?

Včasih je bila že navada, da so se pred začetkom zime oglašali razni več ali manj poklicani in nepoklicani vremenski preroiki, ki so napovedovali kakšna zima se nam obeta. Napovedi se pa seveda niso nikdar uresničile. Tako ni nihče napovedal hude zime l. 1929. Včasih so se zmotili celo meteorologi, ki so svoje napovedi opirali na najzanesljivejše podatke o vremenskih razmerah v severnih polarnih krajih, ki so ogromni rezervoarji mlezga zraka; za vreme v Evropi so velikega pomena vremenske razmere na severu. V zadnjih letih seveda ni moglo mednarodna meteorološka služba, tako da je zdaj še bolj tvegano napovedovati kakšna bo zima. Zdjaj lahko a

in pohleven tako da bi lahko brali: — O, kako dražesten! — je vzklila Ellen in pokazala na pestrobavne gauligatorja, ki se je živahno plazil in zviljal med kamenjem pod toplimi solničnimi žarki.

Kje neki je gauligatorjeva domovina? Morda tudi v Ameriki, kakor njegovega nečaka aligatorja? Stoj — zakaj pravi mnečaka? Saj še ni nikjer rečeno, da je gauligator žival.

Toda kaj naj bi bilo to sicer? Morda orodje, stroj, duhovita tehnična konstrukcija? Zakaj bi pa ne bili na svetu tudi gauligatorji, kakor imamo ventilatorje, akumulatorje in podobne naprave? August Lehmann piše trditi: »Waldemar Block & sin. tovarna gauligatorjev vseh velikosti« nekako takole: Gauligatorji, ki ste mi ga nedavno poslali in zaračunali 580 mark, daleč zaostaja za zajamčeno kakovostjo, čeprav ravnamo z njim točno po vaših navodilih za gauligatorje. Zato Vas prosim, da mi pošljete čim prej izkušene strokovnjaka za gauligatorje, da pregleda moj gauligator.

Sicer pa: Ventilatorji, akumulatorji — tu sem vendar pozabil na regulatorje. Regulator je naprava na parnem stroju, pa tudi neka staromodna vrsta stenske ure se imenuje tako. Da, in potem — regulatorji so se imenovali neustrašni člani neke tajne družbe, ki so

Kapelica na Spodnjem Rožniku

Na Spodnjem Rožniku je prijazna kapelica s kipom luške Matere božje, ki je bila tu sem prenesena iz frančiškanskega samostana dne 13. septembra 1885. Poleg je žuborel studentec, ki je imel baje zdravilno moč. V današnji Cadovi gostilni je otvoril prej omenjeni Jurij Selan gostilno, kamor so se okoli leta 1830 ljubljanci kaj radi zahajali. Selanova rodbina je vodila gostilniško obrt do leta 1889. Tega leta (dne 2. septembra) je kupil Jožef Čad, pek na Poljanah posest na Spodnjem Rožniku. Lčno prenovil gostilniške prostore, skrbel za dobro postrežbo, zato se mimoidoči tu prav radi odpočijejo. Po pogodbi iz l. 1786 pa akre Cadovi tudi dandanes za cerkovnika na Rožniku.

Tu je preživljala svoja mlada leta pisatelj in deželni šolski nadzornik pokojni Franc Levec, ki je zapel o svetišču na Rožniku »Cerkvica vrh gore, cerkvica bela, vsak dan pozdravlja te duša vesela.«

Na nekdanjih Idrjčanskih njivah so leta 1876 sezidali strelišče, katerega so naslednje leto otvorili.

Pomladi leta 1874 je dal mestni magistrat zasadiati prej omenjeni gozdič poleg cerkve, ki so mu rekali tudi »jezuistiški hrib« z bukovim gabrijem, kostanjem in drugim senčnim drevjem.

V »Slovenskem Narod« z dne 30. nov. 1888 citamo tole novico: »Lov na Rožniku Dne 29. nov. 1888 so ustrelili deset zajcev in tri srne. Lovci trdijo, da je bilo v gonji šest in dvajset srn, ustrelili bi jih bili lahko več, a srn ni dovoljeno streljati. Izvesto nima kmalu katero mesto takega lovišča tako blizu kakor Ljubljana.«

Brez Rožnika bi Ljubljana ne bila to, kar je. Najlepši mestni parki ne bi mogli mestu nadomestiti rožniških gozdov, ki se v pravem pomenu besede pljuje Ljubljani ter neizprej zbiralnik svežega zraka. Od kar so preuredili glavno pot med Rožnikom in Drenikovim vrhom, kjer se odpira sprehajalec krasen pogled na mesto in okolico, je Ljubljana s tem mnogo pridobila.

Rožnik s Tivolijem je pravi narodni park, za katerega nas tujci po vsej pravici lahko zavidevajo.

Alojzj Potocnik.

kor v dolinah. S tem si lahko naslegamo, kaj je posimi na letališču navadno mrzlo, je kakor v mestu; mrzel zrak se odteka vzdolž ljubljanske proci Zaloga.

Da se ozreže zelo ohladi, mora zemlja še posebno močno izžarjati toploto ponoči.

Brez snega ni posebno hudega mrza

Noči morajo biti jasne. Zimske noči so daljše, zato se ozračje tem bolj ohladi. Toda sama zemlja ne izžarja take toplote kakor če je pokrita s snegom. Sneg je sicer slab prevodnik toplote, toda površina snega ne oduje tem bolj izžarja toploto. Zato hud mrz pritisne pozimi le, če so izpostavljeni za to vsi pogoji in eden glavnih je da zemljo pokriva snežna odeja. Lani ob koncu decembra je pritisnil hud mrz, Tedaj je ležal sneg. Tudi letoš obožju bi najbrž pritisnil oster mrz, ker se je zjasnilo, če bi bilo tudi dovolj snega. Dokler torej ne dobimo več snega se nam ni treba bati mnogo ostrejšega mrza.

Nihanje temperature v posameznih krajih

V krajih z ostrim celinskim podnebjem temperatura najbolj nihan; to se pravi razlike med najvišjo poletno in zimsko temperaturo so največje. Najmanjša temperatura za nihanje v toplejših območjih krajih. Mnogo manj nihanje temperatura tudi v višjih, a gih kjer je polje hladneje kakor v dolinah pozimi se pa tudi tako zelo ne ohladi. Razlika med najvišjo in najnižjo temperaturo, je dobro merilo za oceno podnebja ljubljanskega podnebja je precej oster. Nihanje znaša 63 stopinj. Največje nihanje temperature izkazuje kraji, ki so imeli najnižjo zimsko temperaturo. Tako znaša nihanje temperature na Bahnem polju 66,5. Večje nihanje je bilo ugotovljeno samo v St. Pavel (67 stopinj). Območje kraji z kazujejo znatno manjše razlike med najvišjo in najnižjo temperaturo. Za primer vzemimo Opatijo. Najnižja temperatura v

tem kraju je bila zamenovana —13 C, najvišja pa 36,2, tako da nihanje znaša 47 stopinj. Da temperatura mnogo manj nihanje tudi na planinah, nam služi primer Triglava. Najnižja temperatura na Triglavu je znašala —30, najvišja pa 15 C, tako da je bilo nihanje še manjše kakor ob morju, le 45 stopinj, aploh najmanjše pri nas. Slovenski kraji imajo prehodno podnebje, ki prehaja od obmorskega v celinsko, kakor ugotavlja naš vremenslovcec dr. O. Roja. Po nihanju temperature spada Ljubljana v kraje s celinskim podnebjem. Tako ima Prekmurje že pravo celinsko podnebje in v Lendavi znaša nihanje temperature 66,4 stopinje. Najvišja temperatura doleje zaznamovana v Ljubljani, je znašala 38 C (28. junija 1935).

Kateri kraji so najmrzlejši

Za presojlo, kateri kraji so najmrzlejši pri nas, pa ni dovolj le da ugotovimo, koliko znaša nihanje temperature in koliko je znašala najnižja temperatura. Če se oimamo na povprečno letno temperaturo, spredimo, da Ljubljana ni najmrzlejši kraj v ljubljanski pokrajini; povprečna (srednja) etna temperatura znaša 9 stopinj (po podatkih iz Melikove »Slovenije«). Najvišja povprečna letna temperatura je zabeležena za Novo mesto, in sicer 9,7, in za Črnomelj 9,6 stopinje. Najnižja je povprečna letna temperatura v Kočevju 8,1. V Črnomlju znaša temperatura nad 10 stopinj 7 mesecev v letu, v Ljubljani 6, v Kočevju pa samo 5 mesecev. Nad 20 stopinj znaša temperatura mesec dni na leto v Novem mestu Črnomlju in Dobropolju, v Ljubljani pa nimalo toliko toplih dni na leto. Pod ničlo znaša temperatura v Ljubljani 3 mesece v letu, kakor tudi v Kočevju in Dobropolju. V Novem mestu in Črnomlju sta pa samo 2 meseca na leto tako mrzla.

Iz teh podatkov je razvidno, da so v naših krajih znatne podnebne razlike, ki prihajajo predvsem do izraza v temperaturnih razlikah.

Kuluk od plač in pokojnin

Društvo državnih in samoupravnih upokojencev izraža v svojem glasilu upanje, da bo kuluk odpravljen

Ljubljana, 23. decembra. Minili teden je izšla zadnja letošnja številka glasila Društva državnih in samoupravnih upokojencev, ki v posebnem članku razpravlja tudi o vprašanju plačevanja kuluka. Pisec, ki sklepa članek z upanjem, da je bil kuluk odtegnjen od plač aktivnih namestencev in pokojnin, skih prejemkov upokojencev v septembru 1941 zadnjikrat, pravi med drugim:

Dne 13. maja 1929, je v bivši Jugoslaviji stopil v veljavo zakon o samoupravnih cestah. Uveljavljen je bil v izvenustavni dobi in vsebuje določbe, ki jih gotovo ne bi, če bi bil predmet razprave kakega zakonodajnega telesa.

Minister za gradnje more po določili § 71. osvoboditi tisto oblast, ki je zgradila ceste in ki iz rednih sredstev vzdržuje svoje že obstoječe ceste, obveze osebnega dela. Tega določila se je poslužila bivša dravska banovina, ki je kot edina banovina bivše kraljevine Jugoslavije odpravila osebno delo ali kuluk. Uvedla je mesto tega 5% banovinsko doklado, ki jo morajo plačevati tudi namestenci in upokojenci, ako so obvezniki takega državne davka, od katerega se odmerjajo samoupravne doklade.

Kljub temu pa niso bili vsi prebivalci bivše dravske banovine oproščeni kuluka. Novela k zakonu o samoupravnih cestah je namreč v § 7. dobila dodatek, da morajo kljub eventualnim ukinitvam kuluk plačevati državni in samoupravni uslužbenci in upokojenci.

Tako so morali kljub ukinitvi osebnega dela na samoupravnih cestah upokojenci plačevati odkupnino za delo na cesti, kar je bilo vsekakor velika krivica. Pomisliti je namreč treba, da je med njimi mnogo takih, ki so stari že nad 60 let, da so med njimi ženske in da so bili na primer med drugimi oproščeni plačevanja kuluka tudi privatni namestenci, ki se mnogokrat bolje plačani kakor državni.

Razen tega pa je moral upokojenec v državi in samoupravni namesteneec v dravski banovini plačevati še 5% doklado, če je bil obveznik davka. Torej je za isti namen moral prispevati dvakrat, pri tem pa je ceste najmanj uporabljal. Nesocialna je bila tudi določba, ki je obvezovala državne in samoupravne namestence in upokojence, da morajo plačevati odkupnino v znesku tridnevne plače ne glede na spol, starost, položaj in državljanstvo — torej do smrti, med tem ko so bili ostali državljani obvezniki za osebno delo na samoupravnih cestah le do 60 let.

Rodbinske fotografije

Vsako leto ima vsak človek enkrat god. Če je siromašen, se živ krst ne zmeni za to. Če je človek v življenju kaj dosegel, če ima dovolj zlata ali če uživa velik ugled, mu pride čestitka za god vse sorodstvo. Teda ni noben kraj predalet in nobena pot prenaporna. In čim bogatejši je človek, tem več ima sorodnikov. Izpod šestobnega stanovanja ni v življenju nobene nečaka tretje stopnje. Petermann je imel šest pranečakov osme stopnje. Tako bogat je bil Petermann.

Pred desetimi leti je bil Petermann reven ko cerkvena miš. Hodil je v raztrganih čevljih, bil je večkrat lačen kakor sit. Teda j so mu bila vsa vrata zaprta, na nobeno pismo ni dobil odgovora. Ko se je pa Petermann v življenju do nečesa dokopal, so kmalu začela prihajati pisma: — Kako se počutiš? Teda j so stali že na pragu in ga vabili: — Pridi vendar kdaj k nam! — Teda j so se mnogi spomnili pisem iz prejšnjih časov in izmišljali so si obrazilne razloge za zapiranje vrat.

Petermann se je smejal. Smeja se je bil znova naučil.

Nekega dne je bil Petermannov štirideseti god na pragu. Od vseh strani so vpraševali sorodniki: — Kaj bi rad za god?

Društvo državnih in samoupravnih upokojencev je proti tej krivici interveniralo že v bivši Jugoslaviji. Dobilo pa je odgovor, da bi oprostitve državnih in samoupravnih uradnikov in upokojencev v dravski banovini, ki je edina odpravila obveznosti osebnega dela, izzvala slične zahteve tudi s strani uradništva in drugih banovinah in da zato ni mogoče ugoditi.

Danes, ko je minila upravičenost tudi te motivacije, je zadeva, ki je bila znova pokrenjena, na najboljši poti, da bo ugodno rešena in da bo odpravljeno plačevanje kuluka tudi za uradnike in upokojence.

Iz Gorenjskega

— Moravce dobivajo lepše lice. Središče moravške doline dobiva lepše lice. Prenovljeni sta ljudska šola in občinska pisarna, kjer ima vsak oddelek svoj prostor. Ovinki med hišami so lepo izravnani, ceste razširjene, ob straneh pa škarpe iz obdelanega kamna. Moravce so dobile tudi novo brozjavno zvezo z Vačami in Litijo. Na cestah, ki bodo temeljito popravljene, je zaposleno domače delavstvo.

— Prva šivalnica v radoviškem okraju. Voditeljica oddelka za pomožno službo Viktorija Luckmann je povabila žene iz Radovičice, da prihajajo v novo šivalnico, v kateri se dvakrat na teden pridno dela. V začetku je bila ženam ta naprava nekoliko tuja, voditeljica je pa poskrbela, da so se kmalu seznanile z njo. Med delom so žene z zanimanjem poslušale poročila voditeljice oddelka za narodno in domače gospodarstvo.

— Kmetijsko predavanje v Moravčah. V moravski šoli je predaval te dni inž. Reicher iz Kamnika o umnem kmetovanju. Poslušalce je poučil, kako je treba obdelovati zemljo, gojiti in sejati, da bo žetev tem obilnejša. Dajal jim je tudi navodila za pravilno živinorejo, mlekarstvo in gozdarstvo. Poslušalci so izrazili željo, da bi bilo prirejenih še več takih predavanj.

Švicarski narodni dohodek

Po najnovejši oceni, ki jo objavlja gospodarsko finančni dodatek Agita, je švicarski narodni dohodek dosegel v l. 1939 nad 8 milijard frankov. Okoli 14% je bilo uporabljenih potom davkov za financiranje vojaških izdatkov. Švicarsko narodno bogastvo se ocenjuje na okoli 50 do 80 milijard frankov.

Skrivnostna beseda

(Iz nemščine)

Mračilo se je že, toda mene ni prav nič veselilo vstati in tako sem odložil novine. Pri tem sem postal pozoren na posebno debelo tiskano vrsto, na naslov: Gauligator. Vse drugo, kar je bilo v zvezi s to čudno besedo, se v mraku ni več videlo.

Pomislil sem. Gauligator? Kaj neki je zopet to? Menda aligatorju podobna žival. Nikoli nisem o taki živali ničesar čital ali slišal. Toda možno je, da živi na svetu taka zverina. Če že živi, mora biti neke vrste kušcar. Aligator je namreč v zvezi s portugalsko besedo »la-garto«, kar pomeni kušcar. Ali je pa velika, nevarna zverina ta gauligator? Ali si je treba pri tem imenu misliti strahoten prizor kakor rečimo: — »Rodrigu« so se naježili lasje ledeno mrzla kri mu je pritisnila v žile, kajti pred seboj je nenadoma opazil orjaškega gauligatorja, čigar zahrbtno žareče oči so mu jasno pričale da se bo v naslednjem trenutku bliskovito obrnil in poskusil s silovitim zamahom svojega ogromnega repa uničiti od napad. — Ali pa: — »Z enim samim strelom iz svoje vedno dobejavajoče puške je polkovnik ustrelil dobre štiri metre dolgega gauligatorja, na kar so domačini kar zavriskali od veselja...? Morda je pa gauligator majhen

in pohleven tako da bi lahko brali: — O, kako dražesten! — je vzklila Ellen in pokazala na pestrobavne gauligatorja, ki se je živahno plazil in zviljal med kamenjem pod toplimi solničnimi žarki.

Kje neki je gauligatorjeva domovina? Morda tudi v Ameriki, kakor njegovega nečaka aligatorja? Stoj — zakaj pravi mnečaka? Saj še ni nikjer rečeno, da je gauligator žival.

Toda kaj naj bi bilo to sicer? Morda orodje, stroj, duhovita tehnična konstrukcija? Zakaj bi pa ne bili na svetu tudi gauligatorji, kakor imamo ventilatorje, akumulatorje in podobne naprave? August Lehmann piše trditi: »Waldemar Block & sin. tovarna gauligatorjev vseh velikosti« nekako takole: Gauligatorji, ki ste mi ga nedavno poslali in zaračunali 580 mark, daleč zaostaja za zajamčeno kakovostjo, čeprav ravnamo z njim točno po vaših navodilih za gauligatorje. Zato Vas prosim, da mi pošljete čim prej izkušene strokovnjaka za gauligatorje, da pregleda moj gauligator.

Sicer pa: Ventilatorji, akumulatorji — tu sem vendar pozabil na regulatorje. Regulator je naprava na parnem stroju, pa tudi neka staromodna vrsta stenske ure se imenuje tako. Da, in potem — regulatorji so se imenovali neustrašni člani neke tajne družbe, ki so

nastopali proti falotom in kršilem zakonov, če ni bilo mogoče najti nobene gosdnika. Gospodarili so nekoč v Arkansasu ali Texasu ali tam neke in posebno vrazijim konjskim tatovom so bili neprestano za petami. Morda so gauligatorji člani podobne tajne bratovščine. V romanu z divjega zapada bi lahko brali: Ko je stopil sheriff naslednjega jutra pred svojo hišo, je prebledel tam je bil pritrjen z bodalom na vežna vrta listek sporočilo gauligatorjev iz Colorado. Tako je zvedel, da je bila njegova dvoina igra odkrita in njegova usoda zapetena. — Lahko bi pa bilo prav nasprotno, da bi bili gauligatorji tolpa vilmilcev. V tem primeru bi človek pomirjelo bral: — Po tem zadnjem spopadu si je prebivalstvo Arizone lahko oddahnilo: za vedno je bilo rešeno groze skrivnostnih gauligatorjev...

Da, tako sem razmišljal. Ta čas je bila nastala noč. Hočeš nočeš sem moral prižgati luč in takoj sem zopet segel po novinah. Kje je že bilo to? Aha — tu je bilo črno na belem: Gauligator: Toda kje je bilo to objavljeno? V sportni rubriki in šlo je za poročilo o nogometni tekmi. Gauligator — to je bil po enem moštvu, gaulig, na presenetljiv način zabil gol. Prišel sem sportnega poročevalca, ki naj bi bil raje zapisal »Gauliga-Tor« in znova sem odložil novine, kajti ta vrsta gauligatorjev me je po tolikem napetem razmišljanju razočarala.

In Petermann je odgovarjal vsem: — Vašo fotografijo, ljubi moji.

Teda j se je razveselila vsa rodbina in vsi so govorili: — Kako pametna misel! Na nas misli, dobri naš Petermann. Vedno nas hoče videti okrog sebe, dragi Petermann!

In dali so se fotografirati.

Za god so prišle fotografije. Bilo je osemindesetdeset povečav, osemindesetdeset rodbinskih fotografij. Na njih si videl vse sorodstvo, kako sedi, stoji, hodi, se smejlja in pahlja, fotografirano je bilo od spredaj, od desne od leve. In vsi so delali prijazne obraze, kakor bi hoteli reči: — Mi mislimo nate, dobri naš Petermann. Misli tudi ti na nas.

In pod fotografijami so bili napisi: — Našemu ljubemu Petermannu v trazen spomin.

Petermann je ogledoval fotografije. Petermann je štel fotografije. In glej, bile so vse. nobena ni manjkala. Teda j je Petermann skrbno in lepo zložil fotografije, pozvonil svoji služkinji in dejal zadovoljno nasmejan:

— Odnosite rodbinske fotografije h knjigovozu in rečite mu, naj jih poveže v veliko mapo. To mapo dobro shranite in ogledajte si vsak dan natančno fotografije. In če bi prišel kdo izmed tu fotografiranih in bi hotel govoriti z menoj, mu rečite, da me ni doma. Za nikogar in nikoli, ste razumeli?

Beethoven in Goethe nista bila prijatelja

Srečanje obeh velikanih je bilo duševno ločilo — Glasba za Goethejevega „Egmonta“ je eno najlepših Beethovenovih del

Beethoven

Proti koncu prejšnjega stoletja so ljudje upadli na nebu dva redka pojavi: velika planet Venera in Jupiter sta se večer za večerom približevala, dokler napačeno nista pokrila drug drugega ter se spet ločila in izgubila v brezkončnih nebesnih daljavah. Večina sodobnikov je to redko nebesno pojav spremljala z največjim zanimanjem. Prav tako so se ljudje zanimali za srečanje med dvema velikima možema 19. stoletja — Beethovenom in Goethejem. Razumljivo je, da sta se po svojem sestanku spet oddaljila drug od drugega, ker sta bila po značajih pač popolnoma različna.

Goethe, bogat patricijski sin, vester, ki ga je bil tedaj najslavnejši nemški pesnik.

Beethovenova mladost

Kako nasprotujoča mu je bil tedaj Beethoven. Doraščal je v več kakor neurejenih razmerah in je že v svoji zgodnji mladosti moral skrbeti za svoje sorodnike. Igral je vlogo v knežji kapeli v Bonnu, ob nedeljah pa je kot drugi organist igral na orguljah v dvorni cerkvi. Zelo malo je bilo ljudi, ki so se žele spoznati njegovo nadarjenost. Le nekaj ga je razumel in mu dal sredstva za pot na Dunaj, da bi tam svojo nadarjenost pri najboljših glasbenih mojstrih uveljavil. Odtlej je Beethoven do svoje smrti živel na Dunaju (1792—1827). Samo poletje se je tu in tam podal na krajša potovanja — po večini na Ogrsko, včasih v češka zdravilišča, največkrat pa v dunajsko okolico. Plemiči so ga sprejemali prijazno in je najprej dosegel uspeh kot odlični klavirist, pozneje pa šele kot skladatelj. Beethoven je neprestano poizkušal izpopolniti vrzeli v svoji izobrazbi. Ključovni značaj, ki je bil v tako velikem nasprotju s prelepim ravnanjem oziroma ubranostjo njegovih del, pozneje pa gluhota, sta ga začela pojavljati že l. 1798, sta ga napravila družabno nemogočega. Tem težavam so se pridružile še druge življenjske bridkosti, ki jih je prenašal z največjo težavo: neurejenost samskega življenja, postopanje po gostilnah, prepiranje s služkinjami, pa tudi neprestani prepri s sorodniki.

Vse te okoliščine pojasnjujejo dovolj zgornjo, zakaj Beethoven ni mogel navdušiti Goetheja. Poleg tega moramo upoštevati, da je bil l. 1812, ko se je srečal z Beethovenom, Goethe že najslavnejši nemški pesnik, Beethovenovega genija pa so nekateri komaj slutili, priznal pa ga še ni nihče. Za Goetheja je bilo srečanje z Beethovenom nekaj čisto postranskega, za preprostega Beethovna pa je bilo dogodek neocenljive važnosti.

Prvi sestanek med Beethovenom in Goethejem je posredovala Bettina Brentano, ki je prišla l. 1812 iz Frankfurt na Dunaj, kjer je bil njen brat zaročen s hčerjo glasbeno zelo nadarjeno družico Birkenstock. V to družino je zahajal tudi Beethoven.

Pred sestankom z Goethejem

Duhovita in ekscentrična Bettina, ki ji je bilo tedaj 25 let, ni čakala, da bi slavnega skladatelja slučajno srečala, ampak je okorelega samca polskala kar v njegovem stanovanju. Kar je tam doživela, je v pismu sporočila svojemu prijatelju Goetheju. Svoja pisma in Goethejeve odgovore je pozneje izdala v posebni knjigi pod naslovom »Goethejevo dopisovanje z otrokom«. Svoj prvi obisk Beethovnu je Goetheju opisala prav izčrpno. Ljudje so jo opozarjali,

da Beethoven sovraži ljudi in da se sploh s nikomur ne bo pogovarjal. Zaradi tega je stopila v Beethovno sobo naprijavljeno in mu povedala svoje ime. Beethoven je jo sprejel prijateljsko. Prav tedaj je skladatelj »Kennst du das Land« in jo je vprašal, ali ji je všeč. Peč je grobo in s hrapavim glasom. V nadaljnjem pogovoru je dejal Beethoven, da mora sovražiti svet, ki ne razume, da je glasba večja od vsega. Tako je celotno domov, po poti pa ji je tako glasno pripovedoval o umetnosti, da so ju ljudje začudeni opazovali. Pri Birkenstockovih je bila velika družba in Beethoven se je tam zdržal. Po jedi je sedel za klavir ter dolgo igral. Odtlej se je Beethoven z Bettino še večkrat srečal in se z njo pogovarjal o umetnosti. Zlasti pohvalno se je izražal o Goethejevih pesmih, ki so mu dale pobudo, da jih je uglasbil.

»Če boste Goetheju pripovedovali o meni,« je dejal nekdo Bettini, »mu svetujte, naj pošlako moje simfonije. Čisto samozavestno mi bo priznal, da je glasba edini breztelesni pristop v višji svet znanja.« Na pismo, ki mu je v njem to sporočila, je Goethe odgovoril Bettini:

»Reci Beethovnu, da ga prijazno pozdravljam in da bi ga rad osebno spoznal, da mi se z njim pogovorim o svojih mislih in čustvih. Ali bi ga ne mogla pripraviti do tega, da bi prišel v Karlsruhe, kamor zahajam vsako leto?«

Bettina je ta odgovor prebrala Beethovnu, ki je vzkliknil:

»Če mu sploh kdo more pravilno predstaviti vrednost glasbe, sem to jaz.« Beethoven se je za sestanek z Goethejem zelo navduševal in obžaloval, da ni velikega pesnika srečal že prej. Do prvega sestaneka z Goethejem je uglasbil še več njegovih pesmi, ki so ga najbolj navduševale.

Goethejeva glasbena izobrazba

Goethejeva glasbena izobrazba je bila zelo pirla, čeravno je bil v vseh drugih umetnostih kakor doma. L. 1796 je napisal:

»O glasbi ne morem soditi, ki me manjka poznavej sredstev, ki jo ustvarjam. Govorim lahko samo o učinku, ki ga ima name, če se ji čisto predam.«

Prisrčno pismo je pisal Beethoven Goetheju 12. aprila 1811, ko ga je prosil za njegovo sodbo o glasbi za »Egmonta«. Goethe se mu je za to pismo enako priročno zahvalil.

Njuno prvo srečanje

Goethe in Beethoven sta se osebno seznanila šele l. 1812 v Teplitzu. Tedaj so bili viharini časi. Vsak hip so pričakovali, da bo izbruhnila vojna, in je Teplitz zaradi tega postal zbirališče najodličnejših knezov in vladarjev. Tam je bil cesar Franc s velikim spremstvom, avstrijska cesarica s svojo svito, francoska cesarica Marija Luiza s svojim dvorom ter saški kralj in weimarski vojvoda.

Prihod Goetheja in Beethovna je zdraviliška policija zabeležila takole:

Gospod Ludwig van Beethoven, skladatelj z Dunaja...

Gospod Wolfgang von Goethe, kr. weimarski tajni svetnik...

24. julija je prišla v Teplitz tudi Bettina, ki se je med tem poročila s svojim možem Ludwigo von Arnom. Goethe in Beethoven sta se pogosto srečevala, Bettina pa je pozneje ta srečanja podrobno opisala.

Beethoven je Goetheja, ki je bil precej domisljiv, večkrat pošteno okregal in zelo strogo ocenjeval. Ko je bil Goethe nekot pri njem in mu je Beethoven zaigral neko skladbo, je Goethe ostal skoraj ravnodušen.

Beethoven mu je tedaj ponovno dejal, da je glasba najvišji svet, kar pa je Goetheja seveda užalilo.

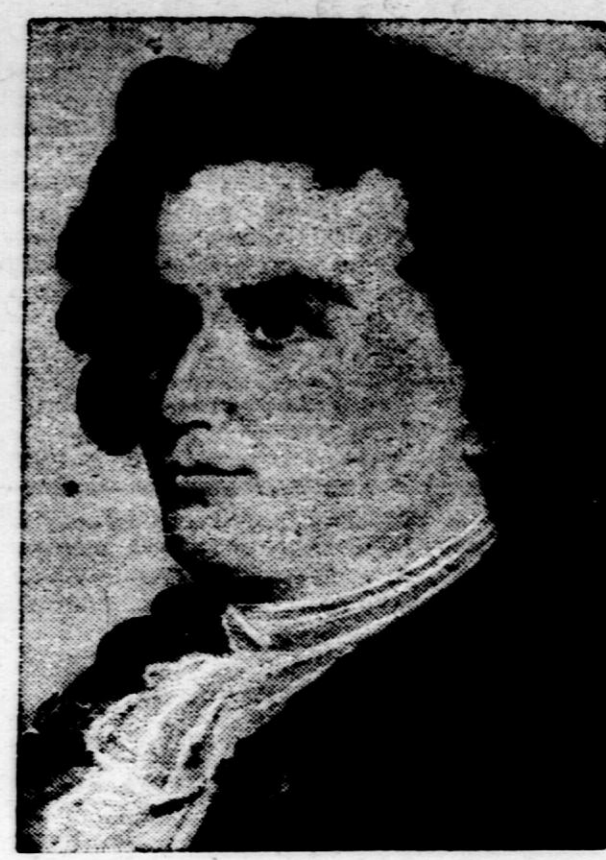
Prepad med obema velikanima je postal čedalje globlji.

Zanimivo srečanje s cesarji

Se bolj neprijetna za Goetheja je bila neka druga prigoda. Ko sta se nekot izprehajala po parku, je Beethoven v pogovoru omenil, da bi se morali duševni velikani tudi do najvišjih osebnosti obnašati brez pretrganega klanjanja in brez suženjske podrejenosti. To najvišje osebnosti namreč kaj lahko napravijo kakšnega kraljevskega tajnega svetnika, toda kakšnega Goetheja ali Beethovna ne morejo nikoli napraviti.

Logično je torej, da morajo tudi te najvišje osebnosti spoštovati tiste, ki jih sami ne morejo ustvariti.

Prav tedaj jima je prišla nasproti cesarica z raznimi knezi in velišaji. Goethe se

Goethe

je hotel umakniti, Beethoven pa ga je prijel za roko in dejal:

»Ostanite z menoj! Oni morajo nama napraviti prostor, ne pa midva njima.«

Goethe se je kljub temu umaknil, snel klobuk z glave in se globoko priklonil. Beethoven pa je šel po sredi ceste in so se mu velikaši morali umakniti. Vsi so poznavali slavnega čudaka in so ga prijazno pozdravili. Beethoven pa se je na vse te prijazne pozdrave komaj dotaknil roba svojega klobuka. Ko so knezi odšli, je Beethoven Goetheja zaradi njegove pretirane ponižnosti spet pošteno okregal.

Še nekaj takšnih dogodkov, pa je postal prepad med Goethejem in Beethovnom nepremostljiv.

Goethejeva sodba o Beethovnu

2. avgusta je iz Karlovič varov pisal Goethe nekemu svojemu prijatelju in mu Beethovna takole opisal:

»Beethoven sem spoznal v Teplitzu. Njegova nadarjenost me je iznenadila, on sam pa je čisto nemogoč človek, ki se sicer ne moti, če pravi, da so ljudje neznanost, vendar pa s svojimi obnašanjem ne more izpremeniti ne ljudi, ne samega sebe. Zelo pusti mora biti človek, kadar je z njim, moram pa ga tudi pomilovati, ker izgublja sluh. To pa ne škoduje toliko glasbenemu delu njegovega življenja, kolikor družabnemu delu. Zaradi svoje lakonske nature je že itak osamljen, zdaj, ko ga zapuščata sluh, pa bo še dvakrat bolj samotarski.«

Beethoven je bil prepričan, da ga no

Albanija in njena pristanišča

»Agenzia d'Italia e dell'Impero« objavlja zanimive podatke o albanskih pristaniščih. Albanska obala je dolga zljaj 550 km. Mejo na severu tvorijo izliv reke Bojane, na jugu pa reka Arta v zalivu Ambracico. Vzdolž obale je 24 pristanišč, zalivov in morskih zajed. Vso to razdeljenost je po važnosti mogoče razdeliti na tri dele. V prvo, najpomembnejšo skupino spadata Drač in Valona, v drugo Sv. Ivan Medovanski (Shen Gjini) in Edda, v tretjo skupino pa vsi ostali zalivi.

Drač je in bo nedvomno najvažnejše albansko pristanišče. K njemu gravitira vsa centralna Albanija, počasi pa se obrača k njemu tudi trgovina vsega albanskega jugovzhoda. K Draču se stekajo mnoge naravne prometne zveze. Sedaj je pristanišče glavne albanskega mesta Tirane, kasneje je ureditvijo prometnih razmer pa bo nedvomno postal tudi pristanišče Skoplja. Naravnega središča vseh balkanskih prometnih zvez, ki se radialno razhajajo po vsem balkanskem polotoku. Dobro zaščiten pred vetrovi, a precejšnjo globino, zgrajeno preteklo zimo in pomlad, bo draško pristanišče, primerno oremljeno doseglo vrednost pristanišča v Barju.

Pristanišče v Valoni je največje na jugu Albanije. Njegove sedanje pristanišče

Goethe samostojno, vendar pa se je smislil. Goethe je imel amnezijo in je bil čisto tuja. Zato ni Beethovnu na njegova pomenila pisma sploh nikoli odgovoril.

L. 1822. je Beethoven posvetil Goetheju svojo skladbo »Meeresstille und glückliche Fahrt«. Poslal mu je poseben odliš, vendar pa mu Goethe sploh ni odgovoril.

L. 1823. je Beethoven ponovno pisal Goetheju. Prav tedaj je skladatelj svojo »Egmonta« in se je obračal na ugledne ljudi, da bi omogočili njeno izdajo. Med drugimi je pisal tudi Goetheju in ga prosil, naj mu izpravi podporo pri velikem weimarskem knesu. Svojo prošnjo na Goetheja je opravičil s tem, da mu umetnost dotlej ni prinesla prav nobenega bogastva in da mora skrbeti za svojega malega nečaka. Niti na to pismo ni Beethoven prejel nobenega odgovora.

L. 1831. je pisala Marianne von Wilhemmer Goetheju o Beethovenovi »Egmonta« in med drugim je dejala:

»Beethoven vas je popolnoma razumel. Lahko trdim, da imajo njegovi zvoki prav toliko duše, kolikor vaše besede.«

Na to pismo je Goethe odgovoril prav lede in izjavil, da skladatelj redko more razumeti pesnika.

„Peta simfonija je blaznost“

L. 1830. je Felix Mendelssohn na klavirju odigrati Goetheju prvi stavek pete simfonije. Goethe je bil zelo impresioniran in je dejal:

»To je nekaj velikega, čisto blaznega. Bal sem se, da se bo hiša podrla. Kaj bi neki bilo, če bi vsi ljudje igrali na klavir?« Goethe Beethoven ni razumel, ker mu ga je njegov glasbeni vodja Zelter napačno razlagal. L. 1812. je pisal Zelter Goetheju: »S strahom občudujem Beethovna. Višji ti je, da imajo njegova dela name čuden vpliv. Izgledajo namreč kakor otroci, ki bi bila njihov oče žena oziroma čijih mati bi bil možiki.«

Beethoven je Goetheja kot pesnika občudoval. Za njegova dela je dejal, da so vsa »majestetična, zmerom v D-dur«. Čeravno se osebno nista razumela, sta vendarle dosegla najlepšo skladnost. Glasba za »Egmonta« spada med najboljše in najlepše Beethovenova dela. Pri prvem izvajanju »Egmonta« v dunajskem gledališču je dirigiral sam Beethoven. Ko so odšli nekateri pesmi ob spremljavi orkestra, je neki starejši gospod omenil, da bi bilo bolje, če bi jih spremljali na kitari. Beethoven se je tedaj obrnil proti orkestru in dejal: »Ta človek razume glasbo. Tudi sam Goethe je dejal, da je spremljava obeh pesmi preveč zamotana in preveč samotajna. Predlaga »Egmonta« deluje še danes zelo močno in je redno na programih simfoničnih koncertov. V njej je Beethoven z genialnim navdihom izrazil z zvoki povedal vse vsebino »Egmonta« in je ta predlaga nedosegljiv primer, kako se čisto dramske misli lahko glasbeno izrazijo. Kadarkoli gledamo v gledališču »Egmonta«, ne verjam, komu bi dal prednost: Goetheju ali Beethovnu? Sestri pesem in glasba sta se v »Egmontu« na čudovit način zljili v eno.

kim zaležjem. Preko Korine in Florine je svetoval oboje s Makedonijo.

Razon teh starih najvažnejših pristanšč so manjšega pomena še zalivi ob ustju reke Bojane, Semena, Vojuse, pristanšče Palermo in še nekateri drugi. Vsi ti zalivi so še v naravnem stanju, večina med njimi je dobro zaščiten pred vetrovi in bi jih bilo mogoče z manjšimi ureditvami uporabljati za obalno plovo in za potrebe ribištva.

„Veliki Mogul“

Slovedi demant »Veliki Mogul« je zopet napredal. Demant tehta 280 karatov in lastnik zahteva fantastično ceno. Pred 300 leti, leta 1649 so našli ta dragulj v vzhodni Indiji in postal je last nekoga maharadža. Maharadža ga je dal v brušenje izkušnemu, spretnemu zlatarju. Le ta je pa maharadžo opremljal tako, da je znižal prvotno težo demanta od 787 na 280 karatov, ostalo si je pa pridržal in vnovič. Razjarjeni maharadža je obsodil sleparja na smrt, pozneje ga je pa pomilostil, ker si brzo tako spretnega draguljarja ni znal pomagati.

»Veliki Mogul« je pozneje večkrat menjal lastnika, potem je pa prišel v roke nekemu indijskemu podkralju, od katerega ga je kupil svak kralja Georgea V. lord Harewood in ga poklonil svoji soprog. Končno je kupil znameniti dragulj ameriški milijonar John Rockefeller ml. in za podaril neki igralci, za katero se je otilo vnelo njegovo srce.

Jeza ga je ozdravila

Neki učenjak, ki je živel ob koncu preteklega stoletja, je bil tako velik hipohondrič, da je moral nekada dne v posteljo in da je čutil, da se mu bliža konec. Naročil je, naj mu zaigrajo na zvončnik domače cerkve njegovo mrtvaško pesem. Bil je sam zelo muzikalčen in ves ogorčen je poslušal, kako slabo pojo zvončki. Kar je sridilo planil iz postelje, odhitel v zvonik in pokazal sam, kako je treba igrati. Pri tem se je dobro prepotil, kar je tako blagodejno vplivalo nanj, da je kmalu okrevljal.

Litovski pregovori

Slepec ne rabi nobenega ogledala. Če izbruhne v tebi jeza, kroti roke in jezik.

Če so bili konji ukradeni, zaman zaklepaš stajo.

Pridi pričakovan, zaidej pogoščeni. V visoko drevo se ozitavajo vsi vetrovi. Kdor sedi na posteli ne more več past.

Brez krave je post, brez konja praznik. Sila dela urne noge.

Če mnogo hočeš, se zadovoljiš z malim. Kdor mnogo ve, ničesar dobro ne ve.

Sit človek ne ve, kako je pri srcu lačnemu.

Pivo ni voda, župnik ne pastir. Ozka pota niso enaka.

Sklonjen h kljusetom ne prideš daleč. Kdor je bil pljušetom rojen, lahko orje: u-di z gosjo.

Pasje lajanje ne sega do neba. Dirla vse popravi.

Cesar se te ne naučilo, se bo vol naučil še manj.

Ena nesreča podaja roko drugi. Če se klati volk okrog, dobi kaj, če pa ostane doma trpi lakoto.

To hrešči še daleč. Mati nudi sicer grudi, ne vcepi pa nobenega razuma.

Velik krik in malo jela. Svojo revščino pač lahko kažemo, bogastva pa ne smemo.

Boj boli, če zadene jezik, kakor če zadene bič.

Bog je dal mnogo, ima pa še več. Bog je dal zobe, dal bo tudi kruha.

Lastno oko je kraj. Ena zagoda izbija drugo.

Razdajajočemu ostanejo samo prsti. Ta čas, ko se doigra pripoved, pobira majhen človek jagode.

Boj je biti bosonog, kakor hoditi v raztrganih čevljih.

En dan uči drugega. Za mizo človek ne sme biti bedast.

Hudo je, da moramo izposojeno vračati. Kar si pojedel ti, ne more nihče vzeti.

S kozami in deklami boš slabo obdelal njivo.

Kar obljubijo pijanci, tega se vesele norci.

Duga ne vpraša, koliko si star. Karila je treba hitro sprejemati.

Zenske imajo dolga krila in kratko pamet. Plevel se roga lanu.

Laž teče hitreje od resnice. Sala nikomur ne vrta luknje v glavo.

PROKLETSTVO DEMANTA

Roman.

XXIII.

MLADA DELAVKA, ki je hodila po dežju

Sobo sem dobil v ulici de Maistre; bila je zelo skromna. Vsak dan sem hodil po ulicah, vodečih k cerkvi Sacre-Coeur v nadi, da bom končno srečal Edito. Toda dan je minil za dnevom in začel sem verjeti, da se moja ljubica ni mogla odločiti, da bi zapustila Anglijo. Torej me je bilo to navihano bitje prevarilo. Njene solze, njene prisege so bile prevara. In jezilo me je, da sem igral vlogo tepca.

Pozneje sem se pa vendarle nekoliko pomiril. Objubil sem svoji ljubici, da ji bom pisal pošto ležeče, toda datum pisma je bil kaj nedoločen in zdaj je bil že zelo daleč. Ker tega še nisem bil storil, nisem imel pravice jeziti se na Edito. Pridno sem prebiral angleške novine, zlasti dnevne vesti in poročila izpred sodišča.

Nekada dne, ko sem razgrnil »Morning Post«, je obrnil nase mojo pozornost velik naslov članka »Trgovina z belimi sužnjami«. Glasil se je:

»Naš sloveči detektiv Allan Dickson je aretiral oni dan dva nevarna zločinca. Billa Sharperja in

Manzana. Zasačil ju je v nekem baru v Pennsylvaniji Roadu, kjer sta se mu uprla. Na policiji ju je zasilil višji inspektor in po dolgem obnavljanju sta priznala, da sta se več mesecev ukvarjala s trgovino z belimi sužnjami. To pa menda ne bo edini zločin, ki ga imata na vesti, kajti Allan Dickson je dognal, da sta zakrivila več nočnih napadov, vlovov in poskusov umora. Verjetno je, da bosta ta dva zločinca dolgo sedela v Readingu. Allan Dickson je nam povedal, da je prepričan, da bo trajala preiskava proti njima več tednov in da bo spravila na dan mnogo zločinov, ki jih policija doslej ni mogla pojasniti.«

Vse je šlo kakor po maslu. Ni se mi bilo treba več bati niti Billa Sharperja niti Amnane. Bilo je res, da mi Manzana ni bil posebno nevaren, ker iz zelo tehtnih Manzanovih razlogov nisem tvegala srečanja z njim v Parizu. Toda Sharper, ki je pogosto prihajal v Francijo, kjer je iskal »prepelice«, bi me bil lahko nekada dne srečal, a jaz sem imel vse razloge za to, da bi se mu vsaj zaenkrat izognil.

Izmed teh dveh svrglih sovražnikov sem nedvomno bolj sovražil Manzano, kajti on mi je bil nakopal največ zla. Njegovo ostudno žolto obličje, njegove lopovske oči, njegov »medeni« glas in njegov način izgovarjanja imena »Pipe« namestu »Napje«, vse to mi je bilo sopno. Najbolj mi je bil sopno zato, ker je tako nevarne izkoriščal Edito.

Allan Dickson mi je bil storil še eno veliko uslugo. Pravim »delci«, kajti za svoje sedanje bogastvo se moram zahvaliti njemu. Vistita, ki mi jo je bil dal na waterlooskem kolodvoru, je bila talisman,

ki je napravil na tepca Richarda Stonea tako čudovit vtis. Allan Dickson mi je bil preskrbel tri leta prisilnega dela, toda njemu sem se moral zahvaliti tudi za sto petdeset tisoč funtov in zdelo se mi je, da je bila kompenzacija obojega zadostna.

Dnevi so minevali, a jaz po svojem ogromnem premoženju še nisem bil segel. Živel sem skromno v svoji sobi v ulici de Maistre. Kraj mene je stalov slikar, ki se je pisal Gerbier, mož visoke potave, simpatičen in prijazen. Pogosto sva se sestajala in pomagali sva z denarjem, kajti bil je zelo siromašen, kakor vsi začetniki v umetnosti. Namestu da bi izdeloval in prodajal Američanom kopije Corotovih slik, je raje otepal suh kruh in pil vodo. Gerbier ni bil samo zelo nadarjen slikar, temveč tudi sloveč violinist. Nikoli ni odklonil moje prošnje, naj mi zaigra Bachove sonate, Brahmsove plese ali koncerte Weniawskiego. Ker se je večkrat pritoževal, da ima slabo violino, sem mu kupil nekega dne, da bi mu napravil veselje, Bergonziovo, ki mi jo je bil neki violinist v ulici de Rome priporočil kot izborni. In bila je res — morda še preveč — kajti od tistega dne, ko je prišla ta violina v Gerbierove roke, so se barve na njegovi paleti sušile. Da bi se vrnil k slikarskemu delu, sem mu moral gosli zapleniti. Dovolil sem mu igrati samo eno uro zjutraj in dve zvečer.

Dotlej je bil slikar moj edini prijatelj. Zelo sem mu hvaležen, kajti naučil me je ceniti take umetnike, kakor se Cezanne, Renoir, Degas, Toulouse-Lautrec in Matise.

Gerbier nikakor ni izkoriščal moje radodarnosti. Drugi bi me izžemali, on je bil pa vedno dostojen in težko sem pripravil do tega, da je sprejel od mene nekaj denarja.

Nekada dne, ko me je v ulici Tholozae presenetil dež, da sem odhitel v bližnje kavarno, sem zagledal pred seboj skromno oblečeno, toda zelo mikavno ženo. V roki je držala črno culo, v kateri je imela očividno obleko ali perilo in ki je morala biti precej težka, ker jo je prekladala iz ene roke v drugo. Voda je tekla na siromašno obleko te delavke in ji kapljala z oguljenega klobuka, ki se mu je bil krajevce pod težo deževnice povlel. Galantno sem pristopil in odpel svoj dežnik.

— Gospodična, — sem dejal prijazno, — ali mi dovolite zaščititi vas pred dežjem?

— Zelj prijazni ste, gospod, — je odgovorila. — Iskrena vam hvala.

In obrnila se je k meni s svojim zardelim obrazom.

— Edito!... Draga moja Edito! — sem vzkliknil presenečen.

— Edgar!... To si ti! Ah, kakšno presenečenje!

— Mila moja Edito!

Vzel sem ji culo iz rok. Deževalo je vedno bolj.

— Stopiva tje, — sem dejal in pokazal na kavarno v ulici del Abesses, kamor sem hodil nekot pit aperitiv.

Drugi bi me izžemali, on je bil pa vedno dostojen in težko sem pripravil do tega, da je sprejel od mene nekaj denarja.

Nekada dne, ko me je v ulici Tholozae presenetil dež, da sem odhitel v bližnje kavarno, sem zagledal pred seboj skromno oblečeno, toda zelo mikavno ženo. V roki je držala črno culo, v kateri je imela očividno obleko ali perilo in ki je morala biti precej težka, ker jo je prekladala iz ene roke v drugo. Voda je tekla na siromašno obleko te delavke in ji kapljala z oguljenega klobuka, ki se mu je bil krajevce pod težo deževnice povlel. Galantno sem pristopil in odpel svoj dežnik.

— Gospodična, — sem dejal prijazno, — ali mi dovolite zaščititi vas pred dežjem?

— Zelj prijazni ste, gospod, — je odgovorila. — Iskrena vam hvala.

In obrnila se je k meni s svojim zardelim obrazom.

— Edito!... Draga moja Edito! — sem vzkliknil presenečen.

— Edgar!... To si ti! Ah, kakšno presenečenje!

— Mila moja Edito!

Vzel sem ji culo iz rok. Deževalo je vedno bolj.

— Stopiva tje, — sem dejal in pokazal na kavarno v ulici del Abesses, kamor sem hodil nekot pit aperitiv.

Oglašui v „Slov. Narod“